



REJONY
WILEŃSKI I TROCKI
WIELOKULTUROWOŚĆ I
PIELGRZYMOWANIE





WZGÓRZE ANIOŁÓW

GPS: 54°40'37"N 24°55'39"E

Adres: ul. Angelų kalvos, wieś Būda, gmina Trakai, powiat trocki

OPIS

W rejonie trockim, między jeziorami Galwe, obok wsi Buda, wznosi się Wzgórze Aniołów, ozdobione rzezbami drewnianych aniołów i otoczone śpiewami mieszkańców. Jest to miejsce wznoszenia ludowych modlitw i rozwoju duchowego, w którym znajduje się dużo rzeźb drewnianych aniołów, artystycznie wykutych wizerunków Słońca oraz udekorowanych symbolami ludowymi drzew życia. Pomysłodawczyniami powstania wzgórza były Dominika Dubauskaite-Semionove i Lolita Piliciauskaite-Navickiene, które w 2009 roku postanowiły upamiętnić 1000. rocznicę istnienia Litwy oraz 600. rocznicę Bazyliki Najświętszej Marii Panny w Trokach. Wówczas planowano na wzgórzu umieścić 10 aniołów, z których każdy reprezentowałby jedno stulecie historii, lecz zainspirowani tą ideą mieszkańcy i ich wspaniąłomyślność przerosła oczekiwania autorów projektu – na wzgórzu pojawiło się aż 18 rzeźb aniołów! Obecnie na wzgórzu o powierzchni 4,3 ha znajduje się około 40 dużych i mniejszych rzeźb aniołów oraz kapliczek słupowych. Można powiedzieć, że każdy z aniołów ucieleśnia jedną z prawd życiowych, podstawowych zasad chrześcijańskich i ludzkich. Uwieczniono: życie, prawdę, pokój, pokój duchowy, współczucie, ofiarność, miłość, zdrowie, radość, wdzięczność, nadzieję i nie tylko. Znajdują się tutaj również aniołowie, będący patronami rodziny i nauki, opiekunowie pokoju

duchowego i „Bałtyckiego łańcucha”. Oczywiście, na wzgórzu znajdziesz także swojego anioła, którego koniecznie musisz go odwiedzić. W dębowych rzeźbach aniołów wykonanych przez artystów z Litwy i z zagranicy odzwierciedla się tradycyjny kunszt rzeźbiarstwa w drewnie oraz tematyka krzyży. Na wzgórzu zaczynają pojawiać się także prace również z innych materiałów, np. w 2015 roku stworzono anioła stróża sierot z granitu, a w 2017 roku pojawił się anioł stróż bibliotekarzy z metalu. Prace rzeźbiarzy nadają znaczenie myślom i nowinom, które przynoszą nam aniołowie. Jest to ciągły projekt, mający na celu realizację potrzeb duchowych społeczeństwa w szerokim tego słowa znaczeniu. Może wziąć w nim udział każdy, kto chce przedstawić pod postacią rzeźby własne myśli, modlitwy, czy jakkolwiek wartość moralną. Wzgórze Aniołów zaprasza każdego. Ze znajdującej się tu ścieżki widokowej można podziwiać piękny widok na lasy, zbiorniki wodn, zamek, kościół i cerkiew.

Pod jakim jeszcze względem Wzgórze Aniołów jest wyjątkowe? Spoglądając na powierzchnię jezior Galwe z lotu ptaka, można odnieść wrażenie, że układają się one w kształt anioła z rozpostartymi skrzydłami. Jeziora Galwe, Tatarskie i Łuka (lub Bernardynów) tworzą ciało i nogi anioła, jeziora Skaistis i Akmena – skrzydła, a Wzgórze Aniołów to jego głowa!



LEGENDA

W momencie, gdy Bóg tworzył ziemię trocką, pomocą służył mu Anioł o wrażliwej duszy. Miejsca, w których Bóg przykładał palce, zostawiły wgłębienia w postaci mnóstwa jezior. Anioł o wrażliwej duszy nie mógł nacieszyć się jeziorami o kryształowej czystości, obfitości ryb w nich, kolorowym ptakom unoszącym się na falach jezior, aż stracił dla nich głowę. Zmartwili się bracia aniołowie i zwrócili się do Boga z pomocą. Stwórca jedną ręką uspokoił anioły i rzekł: *„Tam skąd widać trzy miejsca, gdzie modlą się do Boga, tam anioł o wrażliwej duszy odnajdzie swoją głowę”*. Za chwilę ziemia zaczęła się trząść i niebiosą zagrzmiąły. Niespodziewanie, pojawiło się wzgórze a jeziora dookoła połączyły się tworząc kształt anioła z szeroko rozpostartymi skrzydłami. Anioł o wrażliwej duszy obudził się i poznał, że tutaj na Wzgórzcu Aniołów znajduje się jego zagubiona głowa i powiedział: *„Aniołów na wzgórzcu będzie przybywać, będą chronić Troki i całą Litwę i staną się Troki źródłem dobroci i miłości!”*

WIZJA

Wzgórze aniołów jednoczy i gromadzi lokalnych mieszkańców, rodziny i różne społeczności zawodowe. Na przykład, na wzgórzcu znajdują się anioły stróże nauczycieli, bibliotekarzy, wojskowych, służb specjalnych, dziennikarzy i anioły przypominające bliskich. Każdemu gościowi na wzgórzcu stwarza się możliwość spędzenia czasu na rozwoju duchowym, pomodlenia się, pobycia w przestrzeni artystyczno-duchowej.

„Rozbrzmiewają pieśni na Wzgórzcu Aniołów” – to nazwa jednego z festiwali muzyki sakralnej, które odbywają się na wzgórzcu.

W OKOLICY:



WWW.ANGELUKALVA.LT



CENTRUM RZEMIOSŁA TRADYCYJNEGO ZIEMI TROCKIEJ

GPS: 54°38'56"N 24°55'56"E

Adres: ul. Karaimų 41, Troki, gmina Trakai, powiat trocki

OPIS

Historia ziemi trockiej cechuje się różnorodnością narodowości, które w zgodzie zamieszkują te ziemie. Na zaproszenie wielkiego księcia litewskiego Witolda Wielkiego (na przełomie XIV i XV wieku) do Trok przybyli reprezentanci różnych kultur i wiary: Karaimi, Gruzini, Tatarzy i inni. Wybudowanie w mieście tatarskiego meczetu, karaimskiej kienesy, prawosławnej cerkwi oraz unickich i katolickich kościołów wzbogaciło je o swoje tradycje, zwyczaje i pożyteczne rzemiosła. W 2015 roku działalność rozpoczęło Centrum Rzemiosła Tradycyjnego Ziemi Trockiej, którego założeniem jest przedstawianie spuścizny kulturowej różnych narodowości: tradycji świątecznych i zwyczajów, a także specyfiki lokalnej kuchni i rzemiosła. Działalność ma na celu zapewnienie ciągłości tradycji oraz zainteresowanie nimi mieszkańców Trok i gości. Warto zauważyć, że akcentowane są rzemiosła i tradycje wszystkich mieszkających tu narodowości – litewskie, karaimskie, tatarskie i gruzińskie. Centrum Rzemiosła Tradycyjnego Ziemi Trockiej oferuje również szerokie spektrum usług, jednoczy rzemieślników z regionu, udziela konsultacji w zakresie certyfikacji rzemieślników, a także prezentuje ich prace podczas programów dydaktycznych, festiwali i kiermaszów. W tutejszym sklepie z pamiątkami przez cały rok można nabyć różne wyroby rękodzieła. Jednym ze sposobów na zapewnienie ciągłości tradycyjnego rzemiosła są edukacyjne programy zajęć praktycznych. Są to

zajęcia trwające od godziny do kilku godzin, podczas których uczestnicy mogą nauczyć się czegoś nowego lub rozwinąć różnorodne zdolności. Szeroka gama zajęć obejmuje szeroki wachlarz umiejętności, rozpoczynając od wypieku chleba i korzystania z kibinów do przedzenia wełny, przez wytwarzanie mydła i tworzenie dekoracji ze słomy, po zajęcia w laboratorium herbaty i tkanie chust oraz dywanów.

Centrum Rzemiosła Tradycyjnego Ziemi Trockiej oferuje ponad dziesięć różnych programów edukacyjnych, a majstrom-rzemieślnikom pomaga rozwijać umiejętności praktyczne. Każdy zainteresowany może w nim nauczyć się prząść wełnę, wyrabiać mydło, tkąć chusty lub dywaniki. Podczas zajęć sztuki dekoracyjnej można stworzyć zawieszane dekoracje ze słomy, rzeźbione aniołki z drewna, czy inkrustowane wyroby drewniane. Na przykład, podczas lekcji zaklania kamienia, uczestnicy zapoznają się ze znaczeniem symboli i spalw plemion bałtów, a zgłębić historię szycia lalek, tradycje litewskich strojów ludowych oraz tajemnice świata snów można podczas zajęć „Lalki marzeń”. Te programy dydaktyczne są płatne i mogą odbywać się w języku litewskim, rosyjskim, polskim lub angielskim. Zainteresowani udziałem w lekcjach powinni zarejestrować się telefonicznie lub na stronie internetowej. Każdy z uczestników kursów otrzymuje świadectwo początkującego rzemieślnika.



SKARBY KUCHNI

Na liście rzemiosła tradycyjnego nie może zabraknąć lokalnej kuchni, więc każdy chętny ma możliwość zapisania się na praktyczne zajęcia gotowania i w ten sposób poznać tajemnicę wypieku karaïmskich kibiñów lub przygotowania chamur dolma – domowej zupy z uszkami. Uczestnicy zajęć dowiadują się również, czym jest potrawa tatarska o nazwie czak-czak, gruziñskie chaczapuri i chinkali.

Z kuchnią regionu Dzukii można zapoznać się, piekąc w starodawnym piecu chlebek dzukijski, babkę gryczaną, domowe pierniczki i obwarzanki. Zimą, przed świętami, można zapoznać się ze zwyczajami i potrawami wigilijnymi oraz nauczyć się wypieku wigilijnych śliżyków – ciasteczek z dodatkiem maku. Przygotowując się do świąt wielkanocnych i biorąc udział w lekcjach z malowania pisanek uczestnicy dowiadują się o znaczeniu kolorów i wzorów na jajkach, jak również poznają inne ciekawostki. Gdy zbliża się najkrótsza noc w roku, czyli noc świętojañska, laboratorium herbaty czaruje wszystkich swoimi aromatami i wyjątkowymi, starymi receptami przygotowywania tego przepysznego napoju.

SZLAKI POZNAWCZE I OBOZY

Centrum Rzemiosła Tradycyjnego Ziemi Trockiej organizuje również różnorodne piesze, rowerowe i wodne wycieczki poznawcze. Zimą osoby spragnione nowych wrażeń zapraszane są na spacer po zamrzniętym jeziorze Galwe, podczas którego można usłyszeć szereg podań i legend na temat jeziora. Osobom zainteresowanym pszczelarstwem poleca się spacer spokojną leśną ścieżką wiodącą do etnograficznego skansenu regionu Dzukii – do wsi Tiltų. Zainteresowanych zwiedzaniem pałaców hrabiowskiej rodziny Tyszkiewiczów Centrum Rzemiosła oferuje wycieczki rowerowe drogami żwirowymi, wzgórzami i łąkami, którymi można dotrzeć aż do trzech z nich – pałacu Tyszkiewiczów w Wace Trockiej, pałacu Tyszkiewiczów w Landwarowie oraz pałacu w Zatroczu. Latem Centrum Rzemiosła Tradycyjnego Ziemi Trockiej oferuje dzieciom obozy letnie, podczas których mogą one aktywnie i twórczo spędzić czas, zwiedzając okolice, biorąc udział w zajęciach aktorskich i dyskusjach oraz grając w gry drużynowe i indywidualne. Uczestnicy obozu zapoznają się ze starodawnym rzemiosłem, jego historią i znaczeniem jego kontynuacji.

W OKOLICY:



WWW.TRAKUKRASTAS.LT



KAPLICZKA SŁUPOWA ŚW. JANA NEPOMUCENA

GPS: 54°38'39"N 24°56'08"E

Adres: skrzyżowanie ulic Vytauto i Karaimų, Troki, gmina Trakai, powiat trocki

KOLEJNO

Święty Jan Nepomucen od dawna chroni od powodzi i innych klęsk wodnych położone między jeziorami Stare Troki. Klasycystyczna kapliczka słupowa postawiona w samym centrum miasta to jeden z najmocniejszych akcentów miasta Troki. Ma ona 14 metrów wysokości i znajduje się na byłym placu ratuszowym, przy skrzyżowaniu ulic Karaimów i Witolda.

Źródła pisane wspominają, że już w XVII wieku w tym miejscu stała murowana kolumna ze statua. Po powstaniu w 1863 roku władza carska rozkazała usunąć rzeźbę i zaferowała za to okrągłą sumę. Mówi się, że lokalni mieszkańcy sprzeciwili się planom cara i nie wykonali rozkazu. Znalazła się jednak czarna owca, która podniosła siekiere na pomnik, jednak bez powodzenia. Mężczyzna spadł z drabiny i złamał nogę. Komendant Policji w Trokach musiał wzywać na pomoc kozaków, którzy w końcu obalili rzeźbę świętego.

W 1935 roku w kapliczce umieszczono nowy wizerunek św. Jana Nepomucena, który stworzył wileński rzeźbiarz Stanisław Horno-Popławski. Po wojnie rzeźba znowu znalazła się w niebezpieczeństwie. Tym razem zatwardziali ateści wyłamali rzeźbę z kapliczki i wrzucili do jeziora! Dowiedziawszy się o tym pracownicy muzeum, wyłowili ją z głębokiej wody i zabrali na

przechowanie do muzeum. W miejsce rzeźby świętego zamontowano cztery zegary, które szybko zepsuły się – wszystkie zaczęły pokazywać różne czasy.

Obecnie na kapliczce słupowej stoi odnowiona rzeźba św. Jana Nepomucena. W 1990 roku wizerunek patrona Trok powrócił na należne mu miejsce.

O kapliczce słupowej św. Jana Nepomucena istnieje wiele legend. Według jednej z nich, pewnego dnia Wawrzyn Odyniec, ówczesny właściciel dworu w Zatroczu w XVIII wieku wypłynął na jezioro, gdzie złapała go tak silna burza, że jego łódka zaczęła tonąć. Wspomniawszy św. Jana Nepomucena, Wawrzyn zaczął z całego serca modlić się do niego i prosić o pomoc. Nagle żywioł ucichł, a ocalony Odyniec w podziękowaniu za łaskę postawił na Placu Targowym rzeźbę świętego.

Inne podanie mówi o tym, że lokalni mieszkańcy bardzo zasmucili się, gdy władza carska usunęła rzeźbę z kapliczki. Zaczęto rozpowiadać, że dopóki św. Nepomucen nie wróci na swoje miejsce, to jezioro Galwe każdej wiosny będzie zabierać ludzkie życie. Po pewnym czasie pojawiła się trochę zmieniona wersja – mówiono, że dopóki jezioro nie zabierze ofiary, to zimą nie zamrznie, a wiosną lód z jego powierzchni nie stopnieje.



ŚW. JAN NEPOMUCEN

Jan Nepomucen urodził się w 1340 roku w Czechach, w miasteczku Pomuk, nieopodal Pragi. W wieku 40-tu lat Nepomucen został wyświęcony na księdza, a następnie objął funkcję wyższego duchownego i członka kapituły, czyli kanonika w katedrze św. Wita w Pradze. Żona króla Czech, Wacława IV Luksemburczyka, Joanna, sakrament pokuty przyjmowała tylko u niego. Mówiono, że król Wacław, podejrzewając niewierność swojej małżonki, próbował wydobyć tajemnicę spowiedzi od Nepomucena. Niestety, ksiądz nie uległ królowi, przez co naraził się na jego niełaskę.

Wkrótce w królestwie rozwinął się spór o wpływ kościoła na państwo. Jan Nepomucen bronił arcybiskupa Pragi, Jana z Jenzsteina, czym jeszcze bardziej zniechęcił króla do siebie. Król wówczas rozkazał porwać księdza, przesłuchać go, torturować i zabić. Uważa się, że 19 marca 1393 roku związanego księdza z mostu Karola wrzucono do rzeki Wełtawy. Z biegiem czasu zaczęto go czcić i uznawać za męczennika oraz obrońcę tajemnicy spowiedzi. W 1721 roku papież Innocenty XIII ogłosił Jana Nepomucena błogosławionym, a w 1729 roku papież Benedykt XIII dokonał jego kanonizacji, tzn. ogłosił go świętym.

Kult św. Jana Nepomucena przywędrował do nas z Czech jeszcze w drugiej połowie XVIII wieku za sprawą Jezuitów, którzy zapoczątk-

wali jego kult w państwie litewsko-polskim. W Wilnie powstało bractwo św. Jana Nepomucena, kilka świątyń nazwano jego imieniem, a w regionie Uteny można spotkać dedykowane mu kapliczki. Jest on uważany za chroniącego od nieszczęść związanych z wodą i powodzią patrona księży, rybaków, marynarzy, żeglarzy, flisaków, mostów i Czech. W 1935 roku św. Nepomucen został ogłoszony patronem miasta Troki. Dzień św. Jana Nepomucena obchodzony jest 16 maja.

W POBLIŻU:



WWW.TRAKAI-VISIT.LT/PL



BAZYLIKA PW. NAWIEDZENIA NAJŚWIĘTSZEJ MARYI PANNY W TROKACH

GPS: 54°38'34"N 24°56'03"E

Adres: ul. Birutės 5, Troki, gmina Trakai, powiat trocki

OPIS

Na półwyspie otoczonym przez piękne jeziora stoi ogromna Bazylika pw. Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny. Kościół, który swoją wzniosłością i rozmiarami dorównuje zamkowi na wyspie w Trokach, w 2017 roku zyskał status bazyliki. Ten tytuł nadawany jest tylko świątyniom o szczególnym znaczeniu (na terenie Litwy znajduje się 8 bazylik). Szczególnie honorowy tytuł bazyliki świątynia otrzymała ze względu na spełnienie specjalnych kryteriów, ustalonych w *Domus Ecclesiae*, tj. w dekrete o kulcie Boga i porządku sakramentów. Kryteria te dotyczą samego budynku oraz żywego Kościoła, czyli społeczności, która się w nim gromadzi. Często podkreśla się historyczne znaczenie bazyliki dla państwa i regionu, wzniosłość stylu budowlany, rozwój duchowy społeczności wiernych i uczynki miłosierdzia bliźnich.

Ponadto, tytuł bazyliki wskazuje szczególną więź kościoła z papieżem Klemensem XI. To właśnie on około 300 lat temu odznaczył koronami papieskimi obraz Matki Boskiej, który od 600 lat dumnie wisi na ołtarzu głównym. Z tego też względu, w 2018 roku został ogłoszony rokiem jubileuszowym koronacji cudownego obrazu Matki Boskiej oraz rokiem patronki Litwy – Matki Boskiej Trockiej. Bazylika pw. Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny w Trokach, ufundowana przez Witolda Wielkiego w XV wieku, została

wzniesiona na planie nierównomiernego prostokąta. Przeplatają się w niej harmonijnie cechy stylu gotyckiego i baroku. Fragmenty fresków odkryte na ścianach Bazyliki przypominają styl charakterystyczny dla czasów Bizancjum. W budowlę przechowywane są okazałe skarby sztuki sakralnej: obrazy sztalugowe, pamiątkowe pomniki, różnorodne relikwie, puchary, XVIII-wieczne świeczniki, lampa z wiecznym ogniem i nie tylko. Na wyjątkową uwagę zasługuje obraz Matki Boskiej, który słynie z łask i uzdrowień. Ten obraz, jako pierwszy w czasach Wielkiego Księstwa, został oficjalnie odznaczony papieskimi koronami przez Papieża Klemensa XI oraz zyskał tytuł Wstawiennika Chorych. Co ciekawe, obraz Matki Boskiej od dawna często przedstawiciele różnych religii tj. katolików, prawosławnych i muzułmanów.

Świątynię w Trokach odwiedzają wierzący nie tylko z Litwy. Wyjątkowe święta, takie jak Święto Matki Boskiej Zielnej i odpust parafialny w Trokach, przyciągają gości z sąsiednich oraz dalszych regionów. Podczas odpustu modlący się biorą udział w marszu z Ostrej Bramy w Wilnie do Bazyliki w Trokach – to prawie 30 km! Godny uwagi jest również pomnik Jana Pawła II, który poświęcono i postawiono na kościelnym placu kościoła pw. Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny w 2015 roku. Duchowe



centrum Trok wyróżnia się historią, ponieważ podczas swojego istnienia nigdy nie zostało zamknięte, przekazane wyznawcom innej religii lub użyte do celów innych niż religijne.

OBRAZ MATKI BOSKIEJ

Jeszcze przed zdobyciem uznania papieża, sława obrazu przedstawiającego Maryję z dziećmi dotarła na krańce Wielkiego Księstwa Litewskiego. Od początku XVII wieku obok obrazu wieszano wota w ramach podziękowania za dar cudownego pobłogosławienia. Do tej pory można doliczyć się około 400 wot!

Oryginalny obraz posiada cechy XV-wiecznego stylu gotyckiego i wyróżnia się szczególną wartością historyczną. Na odwrocie obrazu zapisano, że to dar od cesarza Manuela II Paleologa dla władcy litewskiego – Witolda Wielkiego – z okazji chrztu. Cudowny obraz, ukoronowany 300 lat temu przez papieża Klemensa XI, w ciągu kilku stuleci był przemalowywany. Konserwatorzy odkryli, że wcześniejszy wizerunek Maryi był utrzymany w stylu gotyckim, Najświętsza Panienka znajdowała się w pozycji stojącej, bez nakrycia głowy, być może jedynie z wiankiem z róż na głowie. Postać Maryi została przemalowana w stylu bizantyńskim, a nad obrazem zawieszono wcześniej zamocowaną cenną koronę. Delikatnie złożone rzeźbienia tła datowane na przełom XV i XVI wieku zostały zeszkrobane, usunięte i od nowa wyrzeźbione.

DZWONY

W jubileuszowym 2017 roku, podczas konsekracji głównego ołtarza Bazyliki, dokonano poświęcenia nowych dzwonów. Dzwony zostały odlane w słynnej Odlewni Dzwonów Braci Kruszewskich w polskim Węgrowie. Największy z dzwonów został przeznaczony Matce Boskiej Trockiej, patronce Litwy. Jego waga sięga aż 700 kg! Drugi z dzwonów, nieco mniejszy, stanowi pamiątkę 100-lecia odzyskania niepodległości Litwy. Biskupi litewscy oraz Sejm Republiki Litewskiej wspólnie ogłosili rok 2018 rokiem jubileuszowym Matki Boskiej Trockiej – Patronki Litwy. Nowe dzwony w Bazylice głośno oznajmiają tę dobrą nowinę.

W OKOLICY:



WWW.TRAKUBAZNYCIA.LT



STARE MIASTO W TROKACH

GPS: 54°38'55"N 24°55'56"E

Adres: ul. Karaimų 41, Troki, gmina Trakai, powiat trocki

OPIS

Miasto Troki od wieków słynie z harmonijnej koegzystencji różnych narodowości i wspólnot religijnych, co odzwierciedla się między innymi w różnorodnych stylach architektonicznych. Zwiedzający miasto mają możliwość przyrzeć się z bliska temu, jak w zgodzie ze sobą współistnieją tradycje oraz zwyczaje karaimskie, tatarskie, prawosławne i katolickie.

Karaimi to najmniejsza narodowość pochodzenia tureckiego, która zamieszkuje Litwę. Witold Wielki, przez Karaimów nazywany „Vatat Bij”, czyli „król gromiący wrogów”, po zwycięskiej bitwie na Krymie w XIV wieku przesiedlił do Trok około 300 rodzin tej narodowości. Pierwsi Karaimi pełnili funkcję straży ochronnej księcia. Mieszkali w pobliżu zamku, w południowej części półwyspu, która do dzisiaj nazywana jest zakątkiem Karaimów lub Małym Miastem.

Stojąca tam kienesa należy do najstarszych na Litwie i jest jedną z trzech działających świątyń karaimskich na świecie. Tutaj również zachowały się karaimskie domy w starodawnym stylu, z trzema oknami wychodzącymi na ulicę. Jak głosi legenda, Karaimi budowali jedno okno przeznaczone Bogu, drugie – Witoldowi (władcy), a trzecie – sobie. W rzeczywistości liczba okien zależała od zamożności obywatela. Za daninę na rzecz księcia można było

wykupić dodatkowe okna: najubożsi mieli jedno lub dwa okna wychodzące na ulicę.

Na ulicy Karaimskiej można zwiedzić jedyną w swoim rodzaju, poświęconą kulturze tego narodu, wystawę w Unii Europejskiej. Mieści się ona w muzeum etnograficznym Karaimów im. Seraji Szapszała. Oprócz tego, niedaleko znajduje się warty uwagi budynek starej poczty Imperium Rosyjskiego.

Część półwyspu w najszerszym miejscu, tradycyjnie od dawna zamieszkiwana przez katolików, także cechuje się architektoniczną różnorodnością: rozmaitymi wysokościami i wielkościami budynków, dachami o różnych kształtach, itp.. W tej części Starego Miasta warto odwiedzić przykład tradycyjnej architektury prawosławnej – Cerkiew Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy.

Część zachodnia półwyspu, nazywana również „Dūdakalnis”, od dawna była zamieszkiwana przez społeczność Tatarów. Przed kilkoma wiekami stał tutaj drewniany meczet z domami mieszkalnymi. Waleczni Tatarzy ze Złotej Ordy (na Krymie) służyli w armii księcia Witolda i chronili południową bramę miasta.



KIENESA W TROKACH

Dom modlitwy Karaimów znajduje się w północno-zachodniej części Starego Miasta w Trokach. Unikalna jednopiętrowa świątynia z drewna zbudowana na planie kwadratu odzwierciedla typowe dla Karaimów cechy stylu architektury i wystroju wnętrza. Kienesa składa się z dwóch pomieszczeń: pomieszczenia głównego (części męskiej) oraz balkonu osadzonego na czterech kolumnach (części damskiej). Podobnie jak w innych świątyniach wyznań wschodnich, mężczyźni i kobiety modlą się w kienesie oddzielnie, a wszyscy muszą obowiązkowo mieć nakrycie głowy.

Swoją formą zachwyca pomalowane na niebiesko sklepienie w kształcie ośmiokątnej kopuły. Wnętrze świątyni zdobią motywy roślinne i geometryczne. Co ciekawe, ołtarz znajduje się jej w części południowej, a pochówek zmarłych odbywa się głową w kierunku południa. Drewniana kienesa w Trokach, zbudowana pod koniec XIV wieku, wielokrotnie uciepiała podczas wojen i pożarów. Jeszcze jedną karaimską kienesę można obecnie znaleźć w Wilnie, w dzielnicy Zwierzyniec. Po kienesie stojącej w Poniewieżu został tylko pamiątkowy kamień na jej miejscu.

Adres: Karaimų 30, Trakai

GPS: 54°38'51"N 24°55'58"E

KARAIMI

Wspólnota religijna Karaimów litewskich to jedna z dziewięciu tradycyjnych wspólnot religijnych uznanych przez państwo. Wiara karaimska ukształtowała się w VIII wieku w Mezopotamii (dzisiejszy Irak). Nazwa pochodzi od słowa *kara*, co znaczy „czytać, studiować Pismo Święte”. Podstawą wiary karaimizmu jest Stary Testament, bez późniejszych uzupełnień i komentarzy. Głównymi zasadami podczas objaśniania i rozumienia Pisma Świętego są: indywidualne podejście, samodzielność i niezależność od autorytetów.

Karaimi przybyli na Litwę 600 lat temu i byli uważani za elitarnych wojowników Witolda Wielkiego. Wszyscy pragnący dostać się na zamek na wyspie w Trokach, musieli przejść ulicą Karaimów, a następnie przez most, co chroniło dwór Witolda od złoczyńców i napastników.

Obecnie w Trokach mieszka około 60 rodzin narodowości karaimskiej, z których tylko niewielka część mówi w swoim rzadkim języku, należącym do rodziny języków tureckich.



MUZEUM ETNOGRAFICZNE KARAIMÓW IM. SZAPSZAŁA

W muzeum działającym od 1967 roku goście mogą zapoznać się z historią tego wyjątkowego narodu i jego unikalnym językiem oraz religią. Jest to jedyne miejsce na Litwie, które prezentuje kulturę Karaimów. W skład ekspozycji muzeum wchodzi ponad 300 eksponatów. Można zobaczyć tutaj bardzo różnorodne przedmioty – od umowy małżeńskiej egipskich Karaimów po kolekcję broni wschodnich. Historię, zwyczaje i życie codzienne narodu Karaimów obrazują natomiast liczne fotografie, ręcznie wykonane przedmioty, stroje oraz dodatki.

Hadży Seraja Chan Szapszał był znanym duchownym karaimskim i działaczem społecznym, żyjącym na przełomie XIX i XX wieku doktorem nauk filologicznych, turkologiem i znawcą kultur Wschodu, zwłaszcza Karaimów. Podczas zjazdu Karaimów w 1927 roku w Trokach został wybrany przewodniczącym wspólnoty karaimskiej i otrzymał tytuł hachana trockiego. *Hachan* to najwyższy tytuł duchownego Karaimów. W 2011 roku, podczas 50. rocznicy śmierci Szapszała, muzeum nazwano jego imieniem.

Adres: Karaimų 22, Trakai
GPS: [54°38'50"N 24°56'00"E](#)

STARA POCZTA

Obok byłego Placu Targowego, przy skrzyżowaniu ulic Karaimów i Kiejstuta, stoi błękitny budynek starej poczty. Na początku XIX wieku ten dom wybudowali dominikanie, którzy mieszkali w pobliżu – na zamku na półwyspie. To typowy dla tego okresu dom z drewnianych bali, który dodatkowo jest symetryczny, jednopiętrowy i obity deskami w pozycji pionowej.

Mniej więcej po 50 latach klasztor dominikanów zlikwidowano, a budynek należący do nich przeszedł w ręce policji okręgu trockiego. Zaraz po tym zadomowiła się w nim poczta Cesarstwa Rosji. Przez prawie sto lat działał tu oddział poczty i telegrafu rejonu wileńskiego (do 1960 roku), urządzono także archiwum, a w pięciu pomieszczeniach mieszkali pracownicy poczty.

Obecnie w budynku znajduje się Dyrekcja Trockiego Historycznego Parku Narodowego. Osoby zainteresowane architekturą mogą obejrzeć budynek z zewnątrz.

Adres: Karaimų 5, Trakai
GPS: [54°38'43"N 24°56'10"E](#)



CERKIEW NARODZENIA PRZENAJŚWIĘTSZEJ BOGURODZICY W TROKACH

Po powstaniu w 1831 roku w Trokach zaczęło przybywać mieszkańców wyznania prawosławnego, a wspólnota potrzebowała cerkwi. Decyzję o jej budowie za datki parafian oraz przy wsparciu Marii Aleksandrownej, żony cesarza Rosji, która przekazała w darowiźnie 6000 carskich rubli, podjęto w 1861 roku. Za zakończenie prac budowlanych inżynier Polozovas otrzymał od cesarzowej złoty pierścień z kamieniami szlachetnymi. Cerkiew, o tradycyjnej formie i strukturze, została poświęcona w 1863 roku. Nadano jej tytuł Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy.

Obecnie ta świątynia prawosławna harmonijnie wtapia się w architektoniczną mozaikę Trok. Cerkiew wznosi się na jednym ze wzgórz na półwyspie, na przecięciu ulic Witolda i Maironio. Każdy zainteresowany może obejrzeć zewnętrzną architekturę budynku oraz jego drobiazgowo dekorowane wnętrza.

Adres: Maironio 4, Trakai

GPS: *54°38'27"N 24°56'01"E*

W OKOLICY:



WWW.TRAKAI-VISIT.LT/PL
WWW.TRAKAIMUZIEJUS.LT

MUZEUM SZTUKI SAKRALNEJ

GPS: 54°38'44"N 24°56'10"E

Adres: ul. Kęstučio 4, Troki, gmina Trakai, powiat trocki

OPIS

Na terenie zamku na półwyspie w Trokach, w byłym klasztorze, działa Muzeum Sztuki Sakralnej, które prezentuje ważny dla kultury Litwy dorobek kościelny i któremu towarzyszy wzniosły religijny duch. Zwiedzający mogą zapoznać się z ważnym dorobkiem sakralnym i artystycznym kościoła, obrazami religijnymi oraz przedmiotami z życia codziennego zakonników. Obecnie kolekcja sztuki kościelnej składa się z ponad 200 przedmiotów liturgicznych i wartościowych dzieł sztuki wizualnej. Wśród nich znajdują się: ozdobiona wizerunkiem cudownego obrazu Matki Boskiej z Dzieciątkiem monstrancja z XVIII wieku, kielich liturgiczny wykonany przez wileńskich złotników w drugiej połowie XVI wieku oraz unikalne wydawnictwa klasztoru Dominikanów z 1709 roku. Co ciekawe, wystawa w muzeum obejmuje też albarelle, czyli naczynia aptekarskie używane w medycynie i ziołolecznictwie do przechowywania maści medycznych. W odremontowanej piwnicy pod kaplicą odbudowano fragment ówczesnej kuchni klasztornej, która obrazuje gospodarstwo domowe i przedmioty gospodarskie zakonników.

Zwiedzając wystawę sztuki sakralnej, można zapoznać się z obrzędowymi szatami kapłańskimi i ich akcesoriami. Ekspozowany jest tutaj ornat – najokazalsza i najważniejsza szata liturgiczna,

który wyraża całą wszechobecną miłość Bożą i symbolizuje czystość duchową, prawdę oraz łaski otrzymane od Ducha Świętego. Ponadto, na wystawie można zobaczyć sandały biskupie, wcześniej zwane *kampadzi*, *mitrę* (obrzędowe nakrycie głowy biskupa, szyte z najdroższych materiałów i noszone podczas specjalnych uroczystości), *Melchizedeka* (część monstrancji) oraz kielich liturgiczny, w którym święci się eucharystyczne wino i chleb podczas mszy świętej.

Wystawa obfituje w rzeźby, które przedstawiają świętego Kazimierza, świętego Floriana (wybawcę od ognia, który jednym wiadrem ugasił płonący dom) oraz świętego Jana Nepomucena (patrona mieszkańców Trok i poszkodowanych przez wodę). Warto dodać, że w muzeum znajduje się także jedno z najrzadszych dzieł rzeźbiarskiej sztuki ludowej na Litwie pod tytułem „Ostatnia wieczerza”.

Obecnie w Muzeum Sztuki Sakralnej można obejrzeć dzwony odlane w Wilnie, w Prusach, w Rydze i w zachodniej Europie w XVIII i XIX wieku. Od pradawnych czasów dźwięk dzwonów symbolizuje chrześcijanom wyganianie złych duchów. Dzwony wiszące na wysokich wieżach zapraszają swoim dźwiękiem do modlitwy w towarzystwie innych wierzących, oznajmiają jakieś



ważne wydarzenie lub biją na alarm. Rzemiosło odlewania dzwonów rozkwitło na Litwie już w XIV wieku, a najlepsze wyroby odlane przez doskonałego ludwisarza Jana Delamarsa z XVII wieku do dziś rozbrzmiewają pięknym głosem w wieży archikatedralnej św. Piotra i Pawła, klasztorze w Pożajściu, czy innych dzwoniczach.

HISTORIA KLASZTORU

Zamek na półwyspie zbudowany przez Wielkiego Księcia Litewskiego Kejstuta pod koniec XIV wieku był wówczas jednym z największych zamków typu zamkniętego na Litwie. Dlatego też często określa się go jako zamek „duży”. Jego przeznaczenie ciągle się zmieniało. Na początku była to rezydencja księżęca, później urządzono w nim więzienie dla spiskowców pochodzących z wyższych sfer, a w XVII wieku zamek na półwyspie przeszedł w ręce zakonu Dominikanów. W drugiej połowie XVIII wieku zakonnicy zaczęli tu budować klasycystyczny trójnawowy kościół. Niestety, z powodu braku środków powstało tylko jedno piętro, do pierwszych okien. Na początku XIX wieku niedokończony obiekt został zrekonstruowany i przekształcony w klasztor oraz kaplicę. W 1822 roku kaplica poświęcono kaplicę i nadano jej wezwanie Świętego Michała Archanioła. Zespół klasztorny składał

się z 11 cel, zakrystii, szkoły, dzwonnicy, jadalni z kuchnią, stajni oraz ogrodów i sadów zarządzanych przez zakonników.

Po powstaniach w latach 1863-1864 władza carska zamknęła klasztor i przekazała go do dyspozycji policji, która przekształciła go w areszt. W okresie dwudziestolecia międzywojennego w klasztorze znajdowało się archiwum sądowe i komisariat policji. Po zajęciu Wileńszczyzny przez wojska polskie, miała tu siedzibę policja graniczna, a po wojnie – KGB i milicja przetrzymujące więźniów politycznych.

Posesję zamku na półwyspie często niszczone. Dopiero w latach 60-tych XX wieku zaczęto interesować się stanem zabytku. W 1990 roku częściowo odnowiono budynki, do których wprowadziła się administracja Muzeum Historii w Trokach. Otworzona w 2015 roku ekspozycja w kaplicy klasztornej przywróciła ją do życia i nadała jej duchowy charakter.

W OKOLICY:



WWW.TRAKAIMUZIEJUS.LT



KOŚCIÓŁ PW. ZWIASTOWANIA NAJŚWIĘTSZEJ MARIJ PANNY I ŚW. BENEDYKTA W STARYCH TROKACH

GPS: 54°38'29"N 25°02'55"E

Adres: ul. Mokyklos 17, Lentvaris, gmina Lentvaris, powiat trocki

OPIS

W połowie drogi między Wilnem a Trokami leży Landwarów – miejscowość znana z unikalnej przyrody, wspaniałego dworu w stylu angielskiego zamczyska, sztucznego jeziora położonego na półwyspie oraz niespotykanego, masywnego i robiącego wrażenie kościoła Zwiastowania Najświętszej Maryi Panny w stylu neoromańskim. Kościół w Landwarowie, wykonany z czerwonej cegły i zdobiony bardzo rzadkimi technikami malowania, cechuje się architektoniczną wzniosłością i związkiem z genialnym Leonardem Da Vinci.

Dwór w Landwarowie w połowie XIX wieku należał do hrabi Tyszkiewicza. Jeszcze pod koniec XIX wieku hrabia Tyszkiewicz wraz z okolicznymi mieszkańcami prosił władze o zezwolenie na budowę świątyni, ponieważ najbliższy kościół znajdował się w odległości ponad 10 km. Niestety, wnioski o zezwolenie były odrzucane. Gdy w 1905 roku w końcu otrzymano zgodę, zmotywowani wierzący w ciągu 10 dni zbudowali prowizoryczny, drewniany budynek, w którym zaczęto odprawiać msze święte.

Realizacja prac budowlanych była możliwa nie tylko dzięki wsparciu finansowemu rodziny Tyszkiewiczów, lecz również innym sposobom na zdobycie pieniędzy. W Złotej Księdze Datków spisano darowizny otrzymane od niektórych instytucji oraz osób

prywatnych. Dodatkowo środki zebrano, sprzedając świece i pocztówki z wizerunkiem budowanego kościoła. Nawet Towarzystwo Katolickie w Ameryce zorganizowało specjalne loterie i imprezy w ramach zbiórki pieniędzy.

J. Tyszkiewicz, mieszkając przez pewien czas w Mediolanie, żywo interesował się sztuką i kulturą włoską, więc nie dziwi fakt, że za przykład architektoniczny i natchnienie obrano XV-wieczną Bazylikę Santa Maria delle Grazie w Mediolanie oraz znany i tajemniczy fresk Leonarda Da Vinci pt. „Ostatnia wieczerza”. Hrabia Tyszkiewicz wierzył, że „Ostatnia wieczerza” to klucz do zrozumienia filozofii genialnego artysty.

Kościół Zwiastowania Najświętszej Maryi Panny w Landwarowie zbudowano na ziemi podarowanej przez hrabinę Tyszkiewiczową. Zaprojektowano go w bardzo modnym wówczas w Europie stylu neoromańskim. Można w nim zauważyć typowe dla architektury w stylu neoromańskim cechy, takie jak masywność, półokrągłe arki i okna. Murowany kościół z czerwonej cegły w stylu bazyliki konsekrowano w 1926 roku. Kościołowi nadano wezwanie Zwiastowania Najświętszej Maryi Panny, a podczas uroczystości nad ołtarzem zamocowano rzeźbę Chrystusa Ukrzyżowanego z



XVII wieku. Był to prezent od papieża Pijusa XI, z którym hrabia poznał się osobiście kilka lat wcześniej, gdy ówczesny nuncjusz warszawski i wizytator apostolski na kraje Europy wschodniej odwiedzali Litwę w 1920 roku.

WYSTRÓJ ŚWIĄTYNI

Kościół Zwiastowania Najświętszej Maryi Panny w Landwarowie uważa się za jeden z największych i najznamienitszych przykładów malarstwa monumentalnego z początków XX wieku na Litwie. Freski oraz sgraffito (z wł. Sgraffito – wyskrobany) o tematyce religijnej i symbolicznej zdobią prawie wszystkie jego ściany. Sgraffito to specjalna technika malowania, która polega na pokryciu ściany tynkami w różnych barwach, a następnie przygotowaniu rysunku na górnej warstwie, aby następnie zeszkrobać ją i odsłonić ukryte pod spodem kolory. W taki sposób powstał niepowtarzalny obraz – wielowiekowe dzieło sztuki.

Co ciekawe, prace dekoracyjne odbywały się w przeddzień II wojny światowej, gdy materiały potrzebne do wykonania zdobień traktowano jako strategiczne, o przeznaczeniu wyłącznie wojskowym. W archiwum stowarzyszenia malarzy można

przeczytać, że każda tubka farby była wydawana na zapisy!

Hrabia Tyszkiewicz, unikając nacisków władzy carskiej, przez pewien czas mieszkał w Mediolanie, który bardzo go oczarował – zwłaszcza bazyliką i jej słynnym freskiem Leonarda Da Vinci pod tytułem „Ostatnia wieczerza” z 1497 roku. Hrabia wierzył, że taki styl dekoracyjny najlepiej pasuje do wystroju wnętrza kościoła w Landwarowie, gdyż przede wszystkim bardzo dobrze współgra z wyniosłą architekturą. Warto zauważyć, że technikę sgraffito użyto na Litwie tylko dwa razy – drugim jej przykładem jest kościół w Przelajach pod Oranami.

W OKOLICY:



WWW.LENTVARIOPARAPIJA.LT



WZGÓRZE ZAMKOWE I TRAKT WITOLDA W STARYCH TROKACH

GPS: 54°36'20"N 24°59'05"E

Adres: ul. Pilies 1, wieś Senieji Trakai, gmina Senieji Trakai, powiat trocki

OPIS

Pewnego razu wielki książę litewski, Giedymin, zamieszkujący pierwszą stolicę Litwy – Kiernów, postanowił wyjechać na polowanie do puszczy zalegającej na drugim brzegu rzeki Wilii. Podczas polowania, wśród dębów, dostrzegł okazałe wzgórze wystające ponad szczyty drzew. Książę zachwycił się odkrytym miejscem i postanowił wybudować na nim zamek. Obok zaczęto budować miasto, dzisiaj zwane Starymi Trokami. W 1316 roku Stare Troki zostały stolicą państwa na 7 lat. Po tym, jak książę Giedymin miał proroczy sen o żelaznym wilku, który nakazał mu przeniesienie stolicy do Wilna, Stare Troki zostały stolicą Księstwa Trockiego i gminy żmudzkiej. Warto zaznaczyć, że nazwa Troki pochodzi od słowa trakas, które oznacza „podwyższenie w lesie”. Stara puszcza i las zostały wycięte, ale pamięć o nich przetrwała w nazwie. Według archeologów, ludzie zamieszkują te okolice od niepamiętnych czasów. Istnieją dowody na to, że już w I tysiącleciu przed n.e. obok jeziora istniało duże osiedle, dzisiaj pokryte bagnem. Przeprowadzając wykopy, natrafiono na ciekawe znaleziska z różnych epok: kości zwierzęce, noże, klucze, groty od strzał do kuszy, czy nożyczki do manikiuru. Zamek w Starych Trokach to jeden z najstarszych zamków murowanych na Litwie – został zbudowany w niezwykle strategicznym miejscu. Ze

wszystkich stron otacza go szeroka na 35-40 metrów i głęboka na 8 metrów fosa oraz chronią go zbudowane z kamieni polnych ściany o wysokości 10 metrów. Do zamku, który był zamkiem typu kasztelowego (zamkniętego), można było dostać się tylko łodziami. Później wykonano prowadzący na zamek most zwodzony. Według kronik, około 1350 roku w rodzinie księcia trockiego Kiejstuta i jego żony – kapłanki Biruty – na świat przyszła jedna z najważniejszych postaci w historii Litwy. Po dziś dzień okres panowania księcia Witolda Wielkiego uważa się za czas chwały państwa litewskiego, którego tereny sięgały od Morza Bałtyckiego do Morza Czarnego! Podczas walk z Zakonem Krzyżackim zamek w Starych Trokach był wielokrotnie atakowany i niszczone. Brzemienne w skutkach okazał się 1391 rok, gdy podczas kolejnego oblężenia przez Krzyżaków został on poważnie uszkodzony i więcej go nie odbudowywano. Po przeprowadzce do Nowych Trok, około 1410 roku, Witold Wielki przekazał rodzinny zamek pod opiekę zakonu Benedyktynów sprowadzonych z Tyńca (okolice Krakowa). Władca wybudował drewniany kościół i wyznaczył zakonnikom dziesiątą część ziem zamkowych oraz dwa jeziora. Klasztor rozwijał się do połowy XIX wieku, kiedy to został zamknięty przez administrację Cesarstwa Rosji.



TRAKT WITOLDA WIELKIEGO

Wspominając 570. rocznicę śmierci Witolda Wielkiego, urządzono trakt jego imienia. Trakt to dziewięć przystanków postaci dziewięciu kapliczek słupowych symbolizujących ważne wydarzenia w życiu Witolda Wielkiego i jego zasługi na trasie Troki – Stare Troki. Pierwsza z kapliczek to kapliczka św. Jerzego ustawiona w 1998 roku. Rzeźba stojąca na niewielkim wzgórzu, z którego otwiera się widok na zamek na wyspie i bazylikę w Trokach, symbolizuje wojowniczość wielkiego księcia oraz jego zawzięte i zwycięskie walki. Stąd zaczyna się droga do historycznej stolicy Litwy – Starych Trok. Następną to kapliczka św. Kazimierza, która przedstawia Witolda Wielkiego jako fundatora kościołów i budowniczego zamków. Kapliczka św. Benedykta symbolizuje sprowadzenie zakonu Benedyktynów do Starych Trok. Kompozycja zatytułowana „Uciezka do Egiptu” obrazuje dwie postacie jadące konno – jest to symbol sprowadzenia Karaimów na Litwę: kobieta trzyma koszyk z ogórkami, przypominając nam o fakcie, że to warzywo zostało sprowadzone z dalekiego Krymu na Litwę właśnie przez nich. Kapliczka św. Katarzyny Aleksandryjskiej symbolizuje starania Witolda, mające na celu wysłanie młodzieży na studia do zachodniej Europy, i pierwszego studenta z Litwy na Uniwersytecie w Krakowie – Michała ze Starych Trok. Wjeżdżając

do Starych Trok, natkniemy się na stojącą tu rzeźbę Kiejstuta i Biruty – rodziców księcia. Obydwoje trzymają w dłoniach koronę królewską, której Witold Wielki się nie doczekał. „Maria Boska Bolesna” to rzeźba symbolizująca smutną śmierć Kiejstuta na zamku w Krewie. Ta kapliczka doczekała się szczególnej uwagi lokalnych mieszkańców, którzy często się przy niej modlą. Na samym wzgórzu zamkowym stoi rzeźba Maryi z dzieciątkiem Jezus, która symbolizuje czyste macierzyństwo i przywiązanie do ojczyzny. Ostatnia z kapliczek jest wyposażona w rzeźbę z drewna, która przedstawia siedzącego księcia Witolda. W jednej dłoni trzyma on miecz, a w drugiej symbol Litwy – pogoń.

W OKOLICY: 

WWW.SENIEJITRAKAI.LT



KOŚCIÓŁ PW. ZWIASTOWANIA NAJŚWIĘTSZEJ MARII PANNY I ŚW. BENEDYKTA W STARYCH TROKACH

GPS: 54°36'19"N 24°59'02"E

Adres: ul. Pilies 1, wieś Senieji Trakai, gmina Senieji Trakai, powiat trocki

OPIS

W Starych Trokach można zwiedzić klasztor wybudowany jeszcze za czasów Witolda Wielkiego, czyli na początku XV wieku. Założono go na terenie rodzinnego zamku książęcego, który został dużo wcześniej wybudowany przez dziadka Witolda – Wielkiego Księcia Litewskiego, Giedymina. Mówiono, że Giedymin, mieszkający wówczas w Kiernowie, pewnego razu wyszedł na łowy aż w okolice Starych Trok, które tak go zauroczyły, że postanowił wybudować w nich zamek, a nawet przenieść stolicę państwa.

Przed założeniem klasztoru, zamek w Starych Trokach był rezydencją królewską. Mieszkał w nim Giedymin, Kiejstut z żoną Birute oraz ich syn Witold, który się tutaj urodził. Gdy Kiejstut rozpoczął budowę zamku na wyspie w Trokach, znaczenie obronne i reprezentacyjne zamku w Starych Trokach zmalało. Książę Witold, chcąc zachować rodzinny zamek w dobrym stanie, za zgodą papieża Innocentego VII w 1405 roku zachęcił do wprowadzenia się do niego braci Benedyktynów z Tyńca (okolic Krakowa). Zgromadzenie Benedyktynów zostało założone w VI wieku. Jest to najstarsze zgromadzenie kościoła katolickiego. Reguła św. Benedykta z Nursji (normy postępowania mnichów katolickich) dała początek nie tylko Benedyktynom, ale absolutnie wszystkim zakonom Kościoła Zachodniego.

Książę Witold ofiarował zakonnikom dziesiątą część ziem dworu, pole z ogrodem a nawet dwa jeziora, a nieopodal rozpoczęto budowę drewnianego kościoła. Wkrótce założona została parafia w Starych Trokach. Klasztor benedyktyński w Starych Trokach kilka razy przebudowywano, ponieważ drewniana budowla ulegała zniszczeniu lub pożarom. W XVIII wieku na miejscu drewnianej budowli pojawiła się murowana. Niestety, po pewnym czasie klasztor zamknięto, a bracia Benedyktyni przenieśli się do Nieświeży.

Na miejscu starego klasztoru pod koniec XIX wieku pojawił się dzisiejszy kościół pw. Zwiastowania Najświętszej Marii Panny i św. Benedykta. Kościół o wspaniałej architekturze, z czterema wieżami wznoszącymi się ponad frontową fasadą, zachwyca typową dla neogotyku wzniosłością. Jego wnętrze jest strojne, a jednocześnie skromne i zachowuje typową dla Benedyktynów ikonografię. Zwiedzający mogą obejrzeć skarby przechowywane w kościele – bogato zdobione ołtarze z rzeźbami świętych, obrazy sztalugowe, przyrządy i szaty liturgiczne oraz inne dzieła sztuki. W trzech kaplicach i na dziewięciu ołtarzach możemy podziwiać wyjątkowe rzeźby i obrazy.



KLASZTOR NA ZAMKU W STARYCH TROKACH

Zakonnicy sprowadzeni przez Witolda wiodli kontemplacyjny styl życia, dużo uwagi poświęcali modlitwie, medytacji i innym praktykom religijnym. Nieśli dobrą nowinę na ziemiach im powierzonych, a przy opactwie założyli parafialną szkołę podstawową. Pod koniec XVIII wieku w bibliotece klasztornej znajdowało się nawet 769 ksiąg (według danych historycznych, wartość ówczesnie drukowanych ksiąg sięgała 8 złotych monet, a wartość niektórych dochodziła do nawet 30 złotych monet).

Obecnie w klasztorze o imieniu Nawiedzenia Pańskiego w Starych Trokach mieszkają siostry ze Wspólnoty Świętego Jana. W wyremontowanym, średniowiecznym zamku siostry urządziły dom rekolekcyjny, gdzie zapraszają wiernych do udziału w ćwiczeniach religijnych, opierających się na skupieniu i medytacji. Poniedziałek dla Sióstr Wspólnoty Świętego Jana to tzw. dzień pustynny. Przenacza się go na zupełną ciszę i odosobnienie.

KOŚCIÓŁ W STARYCH TROKACH

Pod koniec XIX wieku mury byłego klasztoru Benedyktynów według projektu Apolinarego Mikulskiego przeistoczyły się w kościół o stylu neogotyckim, którego wieże głównej fasady nadają mu szczególnej wzniosłości i wdzięku. Na wyjątkową uwagę zasługują rzeźby św. Augustyna i św. Benedykty oraz boczne ołtarze ku czci św. Benedykta i jego siostry bliźniaczki św. Scholastyki. Jednym z cennych przykładów sztuki wizualnej w kościele jest obraz św. Benedykta namalowany przez Szymona Czechowicza w XVIII wieku. Warto również zwrócić uwagę na obraz Najświętszej Maryi Panny z Dzieciątkiem z XVII wieku. Na placu kościelnym stoi kapliczka słupowa poświęcona Najświętszej Maryi Pannie z Dzieciątkiem. To jedna z dziewięciu kapliczek słupowych, które stoją na symbolicznym trakcie Witolda. Tę rzeźbę dość często interpretuje się jako pogankę Birutę trzymającą na rękach syna Witolda.

W OKOLICY:



WWW.VILNENSIS.LT



KAPLICA NAJŚWIĘTSZEJ MARYI PANNY UZDROWICIELKI CHORYCH W GAJU

GPS: 54°32'35"N 24°57'28"E

Adres: ul. Gojaus 5, wieś Gojus, gmina Rūdiškės, powiat trocki

OPIS

W rejonie trockim, na terenie gminy Rudziszki, w północnej części masywu leśnego Ropejos, leży mała wieś o nazwie Goje, którą obecnie zamieszkuje 30 zaledwie trzydziści osób. W sercu wioski Goje znajduje się kaplica Najświętszej Maryi Panny Uzdrawicielki Chorych, wyróżniająca się wyjątkową atmosferą Miłosierdzia Bożego.

Kaplicę zaczęto budować w 1936 roku. Wyjątkowe znaczenie nadały jej w przechowywane w niej relikwie – przedmioty szczególnie czczone przez wiernych ze względu na swoje właściwości. Najważniejsze z nich to: słynący ze swoich cudotwórczych mocy obraz Matki Boskiej Uzdrawicielki Chorych, monstrancja wykonana z kul pistoletowych oraz 200-stronicowy zeszyt z zapisaną historią kaplicy i wsi Goje. Wchodzących do kaplicy wita rzeźba Matki Boskiej Niepokalanego Poczęcia.

Historia wsi Goje sięga 1865 roku, kiedy to rosyjski generał Rekllicki, właściciel dworu w Apatyszkach, zdecydował się sprzedać należące do niego tereny leśne – w sumie około 100 ha. Większą część ziemi zakupili bracia Andrzejewscy oraz inne rodziny. W ten sposób utworzyła się społeczność wiejska. W rodzinie jednego z braci Andrzejewskich latem 1881 roku przyszedł na świat

Aleksander – drugi z kolei syn. Aleksander w wieku 19 lat stracił rodziców. Po tym wydarzeniu wyjechał do Starych Trok, gdzie uczył się podstaw wiary, a następnie udał się do krakowskiego klasztoru Ojców Bonifratrów. Aleksander Andrzejewski, który później został wyświęcony na zakonnik i przyjął imię Włodzimierz, przez dłuższy czas zamieszkiwał w Pradze, Wiedniu i Rzymie. Chociaż często podróżował, nie zapomniał o swoich rodzinnych stronach i regularnie je odwiedzał.

W 1936 roku w Gaju, rodzinnej wsi ojca Włodzimierza, rozpoczęto prace budowlane przy kaplicy jego projektu w stylu józefińskim. Po upływie roku powstała niewielka kaplica o wymiarach 2 metry na 3 metry, mająca 3 metry wysokości. Już po krótkim czasie jednak rozpoczęto projekt powiększenia kaplicy. W 1939 roku poświęcono fundamenty pod kaplicę, o czym świadczy akt konsekracji przechowywany w zamurowanej ścianie ołtarza głównego. Wówczas w kaplicy w Gaju gromadził się chór, młodzież uczyła się podstaw wiary i prowadzona była działalność edukacyjna. Dookoła kaplicy dzieci posadziły 22 lipy, którymi obiecały się opiekować. Drzewa rosną tu do dziś.



SKARBY KAPLICY

W kaplicy w Gaju przechowywane są wyjątkowe relikwie – monstrancja, którą wykonano z kul pistoletowych wyjętych z ciał żołnierzy z Austrii, Prus i Rosji! Podczas I wojny światowej ojciec Włodzimierz (prawdziwe imię: Aleksander Andrzejewski) pracował w szpitalu klasztoru Bonifratrów, który wówczas był szpitalem wojennym. Przywożono do niego rannych żołnierzy z oddziałów z Austrii, Prus i Rosji. Duchowny zaczął kolekcjonować kule wyjmowane z ich ciał. Z 88 kul następnie stworzono wyjątkową monstrancję o wysokości 36 cm.

W kaplicy w Gaju przechowywany jest także 200-stronicowy rękopis pt. „Kronika Kaplicy Matki Boskiej Uzdrawicielki Chorych w Gaju”, w którym szczegółowo opisano historię powstania wsi, proces budowy kaplicy oraz wartościowe przedmioty liturgiczne. Innym cennym eksponatem jest zegar z XVII wieku, na którym ojciec Włodzimierz wykonał napis: „Jedna z tych godzin może być twoją ostatnią”.

CUDOWNY OBRAZ

Obraz Matki Boskiej Uzdrawicielki Chorych swoimi cudownymi właściwościami i łaskami Bożymi przyciąga wielu pielgrzymów. Pierwsze wota (z łac. votum - życzenie, prezent, obietnica) zostały zawieszane już po trzech latach od otwarcia kaplicy. Był to wyraz wdzięczności złożony przez kobiety z sąsiedztwa, która cudownie wyzdrowiała, co zostało potwierdzone przez specjalną komisję kościelną. Od początku 1940 roku w ostatnią niedzielę sierpnia odbywa się odpust Matki Boskiej Uzdrawicielki Chorych, na który przybywa wielu wierzących.

W OKOLICY:



WWW.VILNENSIS.LT



WIEŚ SOROK TATARY. MECZET Z CMENTARZEM W SOROK TATARACH

GPS: 54°33'44"N 25°10'13"E

Adresse: ul. Vytauto 9, wieś Sorok Tatarų, gmina Pagiriai, rejon wileński

OPIS

Na południowy zachód od Wilna, na obrzeżach rejonu, leży wieś Sorok Tatarų – jedna z najstarszych miejscowości zamieszkiwanych przez Tatarów w Wielkim Księstwie Litewskim. Mieszkańcy nie od najstarszych czasów a świadczą o tym znajdujące się w sąsiedztwie wsi kurhany. To rodzaj pradawnego cmentarza, na którym groby, w kształcie okręgu lub owalu, były usypywane z ziemi i kamieni.

Pierwsi Tatarzy zamieszkali Sorok Tatarų za czasów Witolda Wielkiego w 1397 roku, gdy książę po zwycięskiej bitwie wrócił do kraju z jeńcami. Mówi się, że na terenie dzisiejszej wsi Witold dał mieszkanie 40 tatarskim jeńcom. Stąd też wzięła się oryginalna nazwa wsi, *Qırıq Tatar*.

Warto zaznaczyć, że z nazwą wsi wiążą się liczne teorie i legendy. Jedna z nich głosi, że we wsi stały 42 chaty tatarskie, od których pochodzi jej nazwa. Inna teoria wiąże określenie „czterdzieści” nie z liczbą, ale z tureckim słowem „obfitość”.

Według podania okolicznych mieszkańców, wielki książę podarował wówczas ziemię Tatarom i nadał im przywilej zachowania własnej wiary i zwyczajów. Chcąc, aby Tatarów przybywało, książę zezwolił im na zwyczajową poligamię albo wielożeństwo –

tak, aby jeden Tatar, pojmując cztery żony, miał z każdą po dziesięciu synów! Bracia wkrótce założyli wspólnotę zwaną Sorok Tatarų.

W samym centrum tatarskiej wsi znajduje się drewniany dom modlitwy – meczet. Jest to najstarszy i jeden z czterech meczetów muzułmańskich na Litwie. Co ciekawe, Litwa jest jedynym krajem bałtyckim, w którym można zobaczyć meczet! Od 1996 roku meczet w Sorok Tatarach to chroniony prawnie przez państwo, sakralny zabytek architektury i historii.

W otoczeniu drzew liściastych, nieopodal meczetu, przez metalową bramę z motywami winogron i słońca, można dostać się na teren muzułmańskiego cmentarza, inaczej zwanego mizar. Część grobów stanowią usypane z ziemi i kamieni, zwięzające się ku górze, nagrobki. We wsi Sorok Tatarų znajdują się kilka starych cmentarzyków, które pamiętają jeszcze XIV wiek.

Warto dodać, że obok meczetu wspólnota muzułmańska postawiła pamiątkowy kamień ku czci Witolda Wielkiego. Podczas 600. rocznicy obecności Tatarów na Litwie w 1997 roku w ten sposób społeczność tatarska uhonorowała swojego patrona.



TATARSKI MECZET

Wspólnota tatarska wyznająca islam na terytorium Wielkiego Księstwa Litewskiego wybudowała około 60 meczetów, z których 24 znajdowały się na terytorium dzisiejszej Litwy. Do dzisiaj przetrwały tylko cztery. Świątynia w Sorok Tatarach jest najstarszym meczetem ze wszystkich. Uważa się, że pierwszy meczet stanął tu jeszcze za czasów Witolda Wielkiego.

Meczec w Sorok Tatarach jest budowlą na planie kwadratu z dachem czterospadowym. Górząca nad dachem wieżyczka-laternia to ośmiokątna konstrukcja przykryta podłużną kopułą, wyposażona w przeszklone okienka oraz w iglicę zakończoną półksiężycem – jest odpowiednikiem tradycyjnego *minaretu*. Minaret to z kolei wysoka wieża z otwartym pomostem w górnej części, z której duchowny nawołuje wiernych do modlitwy. Ciekawe, że minaret, po arabsku *manarah*, po litewsku znaczy „latarnia”.

Meczec w rejonie wileńskim to jedyny meczec tatarski w byłym Wielkim Księstwie Litewskim, który nie posiada mihrabu. W starożytnej kulturze arabskiej mihrab pełnił funkcję pomieszczenia przeznaczonego na tron władcy, a w architekturze stanowi szczególną część meczetu. Jest to zdobiona marmurowymi lub

ceramicznymi płytkami nisza bądź ściana, która wskazuje kierunek modlitwy na Mekkę. Nieważne, w jakim regionie świata znajdują się wierni. Ważne, aby modlili się w kierunku Mekki – rodzinnego miasta Mahometa, muzułmańskiego proroka i założyciela islamu.

Ściany meczetu zdobią tak zwane *muhiry*, czyli zapisane metodą kaligrafii wersety z Koranu – świętej księgi Muzułmanów. Poświęta z płonących świec w wielkich drewnianych lub srebrnych świecznikach nadaje świątyni przytulności i oświetla dekoracje z obrazami Mekki oraz Medyny.

Co charakterystyczne dla świątyń religii Wschodu, kobiety i mężczyźni modlą się w meczecie oddzielnie. Z tego powodu, meczec dzieli się na dwie części, do których prowadzą oddzielne wejścia. Ściana działowa ze względów akustycznych posiada okno zakryte firaną z lekkiego materiału. Podłoga w meczecie jest pokryta dywanami w kolorze zielonym w różnokolorowe wzory, na których wierni modlą się, schylając do samej ziemi.

Warto pamiętać, że aby zwiedzić meczec, należy wcześniej umówić się telefonicznie z przewodniczącą wspólnoty. Dane kontaktowe do niej są dostępne w Internecie lub biuletynie informacyjnym.



TATARZY NA LITWIE

Diaspora narodowa Tatarów zaczęła rozwijać się pod koniec XIV wieku, gdy po zwycięskiej bitwie Witolda Wielkiego z jego inicjatywy sprowadzono jeńców wojennych z Krymu, Kazania i Złotej Ordy. Początkowa sieć miejscowości Tatarów tureckich rozciągała się na ziemi wileńskiej, trockiej, mińskiej i nowogrodzkiej (obecna Białoruś).

Tatarzy za darowaną ziemię służyli w wojsku, a od ustalonej powierzchni ziemi należało wojsku odstawić zbrojnego rycerza z koniem. Tatarzy często towarzyszyli władcom w wyprawach zbrojnych, polowaniach i łapankach zbójów lub uczestniczyli w budowie dróg. Większość ludności miejskiej trudniła się rzemiosłem i handlem, zwłaszcza skórami. Mimo tego, najpopularniejszym zajęciem Tatarów i tak pozostała służba wojskowa.

Co ciekawe, większość Tatarów udowodniła w XIX wieku władzom carskim w Rosji swoje pochodzenie szlacheckie. Zaczęto korzystać z przywilejów tej kasty, tzn. zwolniono ich ze służby wojskowej i podatków. Tatarzy mogli zdobywać wyższe wykształcenie i robić karierę w służbie cywilnej i wojskowej. W ten sposób, powoli wykształciła się inteligencja tatarska. W 1925 roku założono

Stowarzyszenie Kultury i Edukacji Tatarskiej, które zaczęło rozpowszechnianie prasy i wydawnictw naukowych oraz powołało rejestr narodowego dziedzictwa kulturowego i renowacji.

W OKOLICY: 

WWW.TURISTOPASAULIS.LT



KOŚCIÓŁ PW. BŁOGOSŁAWIONEGO MICHAŁA SOPOCKI W CZARNYM BORZE

GPS: 54°34'57"N 25°15'35"E

Adres: ul. Šv. Uršulės 25, wieś Juodšiliai, gmina Juodšiliai, rejon wileński

OPIS

Kościół pw. błogosławionego Michała Sopocki to jedyny kościół na świecie pod wezwaniem tego apostoła Bożego Miłosierdzia.

Ksiądz Michał Sopoćko jest związany ze znanymi osobistościami rejonu wileńskiego oraz błogosławionymi i świętymi kościoła katolickiego (św. Kazimierzem, św. Andrzejem Bobolą, św. Józafatem Kuncewiczem, św. Rafałem Kalinowskim, bł. Jerzym Matulewiczem oraz św. Faustyną Kowalską), którzy pozostawili po sobie ślady w tym mieście. Sopoćko był księdzem archidiecezji w Wilnie, profesorem ówczesnego uniwersytetu Stefana Batorego, kapelanem wojskowym i spowiednikiem siostry Marii Faustyny Kowalskiej, którą w 2000 roku kanonizowano (ogłoszono świętą).

Ksiądz Michał Sopoćko podczas II wojny światowej ukrywał się w Czarnym Borze przed prześladowaniami niemieckiej nazistowskiej władzy okupacyjnej. Właśnie tutaj ksiądz archidiecezji wileńskiej znalazł schronienie i pomoc sióstr Urszulanek, rozwinął działalność duszpasterską i opracował kilka prac naukowych na temat Miłosierdzia Bożego. W 1944 roku zamieszkał na plebanii kościoła św. Jana w Wilnie. Gdy pojawiło się zagrożenie represji ze strony władzy sowieckiej, w lipcu 1947 roku wyjechał do Białegostoku. Nawet dzisiaj starsi mieszkańcy Czarnego Boru pamiętają księdza Sopoćkę lub stolarza Wacława, mieszkającego

w domku pod lasem, który pod pseudonimem Wacława Rodzewicza nie jednemu sąsiadowi wykonał kilka sprzętów gospodarstwa domowego. W 2012 roku na ścianie domu nazywanego „Opatrzność”, przy ulicy Ogrodowej, odsłonięto tablicę pamiątkową, informującą, że w tym domu ukrywał się ksiądz Sopoćko.

Kościół w Czarnym Borze czekał na poświęcenie aż 80 lat. Z inicjatywy sióstr Urszulanek przed II wojną światową w 1936 roku rozpoczęto budowę kościoła, której jednak nie ukończono. Wkrótce w budynku urządzono sierociniec, następnie szpital i poliklinikę.

Gdy Litwa odzyskała niepodległość, powrócono do pomysłu budowy kościoła. Choć budynek poważnie ucierpiał na skutek pożaru w 1991 roku, wierni Czarnego Boru i okolicznych miejscowości zebrali potrzebne środki nadali budowli prawdziwy kształt. Dzięki inicjatywie sióstr Urszulanek, po 80 latach, bo w 2016 roku, który przez papieża Franciszka został ogłoszony Nadzwyczajnym Rokiem Świętym Miłosierdzia, odbyło się uroczyste i symboliczne poświęcenie kościoła.



MICHAŁ SOPOCKO

Michał Sopoćko urodził się w 1888 roku w szlacheckiej i religijnej rodzinie w miejscowości Nowosady (obecna Białoruś), niedaleko Oszmiany na ówczesnej Wileńszczyźnie. Już w dzieciństwie w sercu młodego Michała zrodziła się myśl, aby zostać księdzem i poświęcić się służbie Bogu. Michał Sopoćko ukończył seminarium duchowne w Wilnie, następnie na Uniwersytecie Warszawskim studiował pedagogikę, obronił stopień magistra i doktora teologii. Najważniejsze i najbardziej owocne lata swojego życia ksiądz Sopoćko spędził w Wilnie – tutaj otrzymał wykształcenie i został wyświęcony na księdza. Gdy zdobył tytuł doktora habilitowanego, został ojcem duchowym seminarium duchownego w Wilnie oraz docentem fakultetu teologicznego na Uniwersytecie Stefana Batorego. W 2008 roku ksiądz Michał Sopoćko został ogłoszony błogosławionym. Wtedy też wydano kilka z jego książek: „Droga Miłości i Miłosierdzia”, „Ufam Twemu Miłosierdziu”, „Myśli na Każdy Dzień” oraz „Jego Miłosierdzie Jest Wieczne: rozmyslenia nad Miłosierdziem Bożym”.

ZNAJOMOŚĆ ZE ŚW. FAUSTYNĄ KOWALSKĄ

Ksiądz Sopoćko spotkał siostrę Faustynę w 1933 roku, gdy był spowiednikiem zgromadzenia Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia. Siostra Faustyna, ufając wykształconemu ojcu duchowemu, wyznała mu o objawieniach Jezusa Miłosiernego i jego zaleceniach, z których najważniejsze to: wyznaczyć pierwszą niedzielę po Wielkanocy na święto Miłosierdzia, założyć nowe zgromadzenie zakonne oraz namalować obraz Jezusa Miłosiernego. Te zadania przekazane św. Faustynie z woli Najwyższego stały się celem życia błogosławionego księdza Sopoćki. Pomógł on siostrze zakonnej zrozumieć sens objawia, sam został apostołem Miłosierdzia Bożego i jednym z założycieli zgromadzenia Sióstr Bożego Miłosierdzia oraz wspierał namalowanie obrazu Jezusa Miłosiernego, który później stał się przedmiotem czci w całym świecie katolickim.

W OKOLICY:



KOŚCIÓŁ PW. BŁOGOSŁAWIONEGO MICHAŁA SOPOCKI



MUZEUM WŁADYSŁAWA SYROKOMLI

GPS: 54°36'58"N 25°27'47"E

Adres: ul. Sirokomlės 5, wieś Bareikiškės, gmina Rukainiai, rejon wileński

OPIS

W drewnianym dworku we wsi Borejkwoszczyzna, 14 kilometrów od Wilna, czeka na gości muzeum znanego XIX-wiecznego poety – Władysława Syrokomli, pioniera nowoczesnej turystyki w swoim rodzinnym regionie. Dworek, który wówczas był własnością hrabiego Benedykta Tyszkiewicza, wynajął Władysław Syrokomla z rodziną. Poeta, dramaturg i publicysta mieszkał w nim przez osiem bardzo twórczych lat. We dworku gościli przyjaciele Syrokomli z Wilna. Zaglądał tu między innymi kompozytor Stanisław Moniuszko, a także pisarze, redaktorzy i wydawcy oraz archeolog E. Tyszkiewicz i malarz W. Dmochowski. W typowym litewskim drewnianym domostwie otoczonym kwiatami i trawą przez połowę XX wieku działała szkoła, do drugiej wojny światowej nazywana imieniem poety Władysława Syrokomli. Później w dworku otwarto bibliotekę wiejską. W 1973 roku, podczas 150. rocznicy urodzin poety, jego gabinet został przekształcony w muzeum jego imienia. Zwiedzający mogą obejrzeć meble poety, a także portrety, książki, które rozprowadzał, i jego inne rzeczy osobiste. Na podwórzu dworku stoi stolik zrobiony z kamienia młyńskiego, na którym poeta stworzył niejedno swoje dzieło i przy którym przyjmował gości. Niedaleko znajduje się pamiątkowy stolik z czarnego granitu, postawiony na pamiątkę po poecie w 1897 roku. Zdobí go wyryta lira ze specjalną dedykacją autorstwa

Antoniego Edwarda Odyńca. Najbardziej twórczy okres w życiu Syrokomli przypadł właśnie na lata spędzone w Borejkwoszczyźnie. Mieszkając tutaj, poeta napisał swoje najlepsze utwory, m. in. poemat historyczny opisujący bohaterstwo Litwinów podczas walk z Krzyżakami pt. „Margier. Poemat z dziejów Litwy” i komedię „Chatka w lesie”, którą poeta określał kuriozalnym dramatem. O jego nowe wiersze bili się wydawcy, którzy oferowali po 2 złote lub nawet pół rubla za każdy wiersz! Działalność literacka pozwalała Syrokomli utrzymać folwark i dużą rodzinę. Ten powszechnie szanowany i kochany poeta pisał wiersze, satyry i komedie po polsku i białorusku, a także przetłumaczył z łaciny dzieła artystów renesansu z Polski i Litwy.

Pracownicy Muzeum Władysława Syrokomli regularnie organizują różnorodne zajęcia edukacyjne i kulturalne. W specjalnie do tego przystosowanej starodawnej piwnicy realizowane są warsztaty z ceramiki oraz zajęcia z kaligrafii. Amfiteatr urządzony pod gołym niebem gromadzi poetów, literatów i fanów poezji na corocznym festiwalu poezji i muzyki pt. „Lira Syrokomli”, a centrum informacji turystycznej oferuje wycieczki po okolicach, podczas których można zapoznać się z historią i teraźniejszością południowo-wschodniej Litwy i pomnikami kultury na Wileńszczyźnie.



ŻYCIE SYROKOMLI

Ludwik Władysław Franciszek Kondratowicz, bo tak brzmiały prawdziwe imię i nazwisko Syrokomli, z czasem jako pseudonim artystyczny przyjął drugie imię i nazwę rodzinnego herbu. Urodził się w 1823 roku w Smolhowie (obwód mohylewski, Białoruś). Choć dorastał w ubogiej rodzinie szlacheckiej, od młodego wieku przejawiał zainteresowanie literaturą. Mając 21 lat, Syrokomla ożenił się i w sumie doczekał się 4 dzieci. Mieszkał wówczas z rodziną we wsi Załucze, w której zaczął działalność literacką. Niestety, podczas epidemii w 1852 roku zmarła trójka jego dzieci. Po tej tragedii rodzina przeprowadziła się do Wilna, a po pół roku – do wsi Borejkwoszczyzna.

Syrokomla gospodarzył na Borejkwoszczyźnie, ale też często podróżował do Wilna. W swojej poezji często wspomina to miasto. Zadeedykował mu kilka wierszy, w tym wiersz „Marcin Studzieński”. Dzięki opisom swoich podróży w pierwszych przewodnikach pt. „Podróż swojaka po swojszczyźnie” i „Niemen od źródła do ujścia”, Syrokomla uważany jest za pioniera turystyki tego regionu. Jego opisy regionu trockiego są szczegółowe i zachęcają do głębszego zapoznania się z regionem. W całej twórczości Władysława Syrokomli dominuje historia Litwy, przyroda i jej mieszkańcy.

Miłość do ojczyzny i jej znaczenie poeta wyraził nie w jednym utworze. Jego dizela są cennym źródłem historycznym XIX wieku.

Życie poety nie trwało długo. Nie dożył 40 roku życia, jednak przez ten krótki okres zdążył wzruszyć serca wielu osób. Ostatnim miejscem, gdzie poeta chory na gruźlicę znalazł schronienie, był dom A. Bobiatyńskiego przy ulicy Botanicznej w Wilnie. Podczas ostatniej drogi poety na wzgórze literatów na cmentarzu na Rossie, pożegnać go zebrało się prawie całe Wilno. Postawiono mu skromny pomnik z cytatem z jego znanego wiersza: „Zmarł grając na lirze”.

W OKOLICY: 

TIC.VRSA.LT



KOŚCIÓŁ PW. ŚWIĘTEJ TRÓJCY I ŚWIĘTEGO KAZIMIERZA W MIEDNIKACH KRÓLEWSKICH

GPS: 54°32'21"N 25°38'48"E

Adres: ul. Šv. Kazimiero 4, wieś Medininkai, gmina Medininkai, rejon wileński

OPIS

Miedniki Królewskie słyną z kilku obiektów o znaczeniu historycznym i kulturalnym. Warto tu zwiedzić nie tylko słynny zamek, lecz także jedną z pierwszych siedmiu parafii na Litwie. Ówczesny wielki książę litewski i król Polski, Władysław II Jagiełło, syn Olgierda, założył parafię w Miednikach zaraz po chrzcie Litwy pod koniec XIV wieku. Cóżaś dzisiejszy kościół Najświętszej Trójcy i Świętego Kazimierza został zbudowany po pięciuset latach, na jego miejscu stawiano w przeszłości kilka kaplic i świątyń.

Jeszcze w 1391 roku, z pozwolenia Jagiełły do Miednik przybyli przedstawiciele zakonu Świętego Augustyna, którzy zbudowali kościół i klasztor. Augustianie administrowali parafią w Miednikach przez ponad cztery stulecia. Podczas pożaru w 1780 roku, który najprawdopodobniej wznieciło wrogie wojsko kroczące przez Miedniki, kościół uległ całkowitemu spaleni. Proboszcz odprawiał mszę w prowizorycznej, pokrytej strzechą szopie z drewnianych bali. W 1791 roku kościołowi nadano wezwanie Najświętszej Trójcy i konserwowano go. Według źródeł pisanych, kościół w tamtym czasie posiadał trzy ołtarze. Największy z nich, czyli ołtarz główny, był prawie w całości pozłacany, zdobiony rycinami i czterema pozłacanymi posągami.

W 1812 roku, podczas inwazji Napoleona na Rosję, Miedniki zostały ograbione i spalone. Zniszczono plebanię, klasztor, bibliotekę i archiwum kościelne. Od 1830 roku los kościoła pozostawał w rękach carskiej władzy, która zdecydowała się wymazać społeczność katolicką w Miednikach. Kościół i klasztor zamknięto, a parafię zlikwidowano i podzielono. W 1831 roku Augustyni zostali zmuszeni do opuszczenia Miednik.

W 1917 roku okupacyjna administracja niemiecka stworzyła możliwość budowy świątyni, ale z braku środków urządzono tylko kapliczkę pw. Św. Kazimierza. Nowy, drewniany kościół pw. Świętej Trójcy i Świętego Kazimierza na planie prostokąta, autorstwa architekta Antoniego Filipowicza-Dubowika, powstał wspólnymi siłami wiernych dopiero w 1931 roku.

Obecnie kościołem zarządzają inni zakonnicy – Franciszkanie (Zakon Braci Mniejszych). Pierwszy brat Franciszkanin, Kamil Wielemański, zamieszkał tutaj w 1961 roku po powrocie z zesłania w sowieckiej Rosji. Gdy Litwa odzyskała niepodległość, w klasztorze przy kościele zamieszkało więcej braci zakonnych z Litwy oraz z zagranicy.



WARTOŚCIOWE DZIEŁA SZTUKI

Warto wybrać się do kościoła w Miednikach, aby podziwiać tutejsze dzieła sztuki: prospekt organowy, dwie kapliczki słupowe i obraz malarstwa sztalugowego. Proporcje dużego krzyża wyniesionego ponad fasady zachodniej wieży kościoła są prawie takie same, jak proporcje krzyża łańciskiego. Ozdobiono go promieniami, trójliściami, okręgami i innymi ażurowymi elementami dekoracyjnymi. Mniejszy krzyż znajduje się nad wejściem do przedsionka, a dokładniej na dwuspadowym, trójkątnym daszku nad wejściem. Ten krzyż ma kształt krzyża maltańskiego. Jest to krzyż ośmiokątny, który w XII wieku został ogłoszony przez pierwszego Wielkiego Mistrza Joannitów, Raymonda du Puy, krzyżem zakonu maltańskiego. Warto dodać, że rycerze tego zakonu przyjmowali śluby np. posłuszeństwa, czystości i ubóstwa. Do ważnych wartości tego zakonu należały także: miłość, szacunek, sprawiedliwość, posługa, wyzwolenie uciskanych i ich ochrona.

Prospekt organowy pochodzi z okresu późnego baroku, a dokładniej z 1788 roku. Organy zostały wspaniale ozdobione bardzo delikatnie rzeźbionymi wodospadami z girland i płonącymi akantami. Po bokach są przymocowane skrzydła.

Obraz malarstwa sztalugowego, który przedstawia świętego Kazimierza, to kopia obrazu Wincentego Sleńdzińskiego (1838-1909). Namalowała go Lucja Balzukevičiute, która doskonale odzwierciedliła spokój i duchową atmosferę oryginalnego obrazu. Obraz przedstawia świętego Kazimierza w pozycji klęczącej, z rękoma złożonymi do modlitwy. Jego sylwetka jest podkreślona kontrastującym oświetleniem. Tło obrazu utrzymano w ciemnej kolorystyce, a święty Kazimierz ma na sobie imponujący czerwony płaszcz. Co ciekawe, odzież świętego Kazimierza jest przedstawiana zawsze w kolorze czerwonym, który w ikonografii symbolizuje cierpienie związane z ziemskim cierpieniem Chrystusa i krwią przelaną za ludzkość. Choć patron Litwy, święty Kazimierz, nie był męczennikiem, miał prawo do noszenia płaszczy w kolorze czerwonym, ponieważ pochodził z rodziny królewskiej.

W OKOLICY:



WWW.VILNENSIS.LT



MEMORIAL W MIEDNIKACH

GPS: 54°32'53"N 25°41'00"E

Adres: ul. Pasieniečių, wieś Medininkai, gmina Medininkai, rejon wileński

OPIS

Jeden z najstarszych traktów handlowych i podróżnych, używany od początku pierwszego tysiąclecia n.e., wiedzie w kierunku punktu granicznego w Miednikach (obecnie trasa Wilno-Mińsk).

Kontrola granic państwowych to jedno z najważniejszych zadań niepodległego państwa. 11 marca 1990 roku, gdy Litwa odzyskała niepodległość, zaczęto tworzyć posterunki graniczne. Był to napięty czas, ponieważ Związek Radziecki nie uznał niepodległości Litwy i zamierzał ją zdestabilizować oraz podzielić. Żołnierze sowieccy i specjalne oddziały milicji OMON atakowały i nekwały punkty kontroli granicznej i celnej. Dochodziło do podpaleń budynków i dokumentów, zrywano litewską flagę, znęcano się nad nieuzbrojonymi funkcjonariuszami. Policzone, że na skutek 18 napaści poszkodowanych zostało 35 pracowników departamentu Obrony Narodowej i 27 celników. Tragedia nie ominęła Miednik. Wkrótce po odzyskaniu przez Litwę niepodległości, latem 1991 roku, rozeszła się tragiczna wiadomość. Okazało się, że 31 lipca, tuż przed wschodem słońca, w punkcie granicznym w Miednikach doszło do krwawego zamachu. Sowiecki oddział sił specjalnych OMON zaatakował pracujących tutaj funkcjonariuszy granicznych. Siedmiu inspektorów celnych, jak również pracowników policji drogowej i oddziału „Aras”, straciło życie w zbrodniczej egzekucji. Jeden z nich, Tomas Šernas, mimo ciężkich obrażeń, przeżył. Pozostali funkcjonariusze to: Mindaugas Balavakas, Algimantas

Juozakas, Juozas Janonis, Algirdas Kazlauskas, Antanas Musteikis, Stanislovas Orlavičius, Ričardas Rabavičius. Dekretem Prezydenta Republiki Litewskiej wszystkim funkcjonariuszom przyznano Order Krzyża Pogoni I stopnia (obecnie Wielki Order Krzyża Pogoni). Ofiary zamachu w Miednikach zostały pochowane na cmentarzu na Antakolu w Wilnie, obok ofiar z zamieszek 13 stycznia. O śmierci funkcjonariuszy przypomina się co roku podczas biegu sztafetowego „Miedniki-Wilno”. Aby uczcić funkcjonariuszy poległych w tym zamachu, niedaleko starego punktu celnego w Miednikach w 1993 roku postawiono pomnik z czarnego granitu z siedmioma krzyżami z białego marmuru (autorzy: architekci Algimantas Sarauskas i Rimantas Buivydas). W 2001 roku, w celu upamiętnienia tragedii w Miednikach, urządzono muzeum-memorial. Pod szklaną konstrukcją umieszczono barak posterunku, w którym miały miejsce tragedia. Zachowały się w nim przedmioty używane przez funkcjonariuszy do pracy służbowej. Na stole, tak samo jak wtedy, leży księga, w której rejestrowano pojazdy przekraczające granicę. Choć barak odnowiono, to miejsce zbroczone krwią na podłodze pozostawiono otwarte. 31 lipca obchodzony jest dzień poświęcenia się za wolność narodu litewskiego. Stary punkt kontrolny w Miednikach i pomnik z siedmioma krzyżami stanowią symbole walki o wolność.



31 LIPCA 1991, GODZ. 4:00

W punkcie granicznym w Miednikach służbę pełniło 8 osób: czterech w budce, dwóch obok budki i dwóch w odległości około 50 metrów od niej. Nagle pojawiło się kilku uzbrojonych mężczyzn – członków żandarmerii Związku Radzieckiego, funkcjonariuszy oddziału specjalnego milicji OMON. Rosyjskojęzyczni funkcjonariusze OMON wpędzili wszystkich Litwinów do budki, padła komenda „Padnij!” 113 strzałów. Celowano w głowy funkcjonariuszy. Sześciu z nich zginęło na miejscu, dwaj pozostali zostali ciężko ranni. Przewieziono ich do szpitala, ale tylko jeden z nich przeżył – Tomasz Šernas.

Tego roku punkty graniczne zostały napadnięte cztery razy, dlatego zdecydowano się zatrudnić funkcjonariuszy z sił specjalnych „Aras”. Co ciekawe, 29 lipca Vytautas Landsbergis, jako Przewodniczący Sejmu Odrodzeniowego Republiki Litewskiej, oraz Borys Jelcyn, jako Prezydent Federacji Rosyjskiej, podpisali oficjalne ugody o wzajemnym szanowaniu granic państwowych, współpracy w sprawach rozwoju Obwodu kaliningradzkiego i otwarciu przedstawicielstw. Federacja Rosyjska uznała niepodległość Litwy, niestety, oficjalne dokumenty nie zapobiegły agresji.

Winni krwawego zamachu w Miednikach zostali w 2011 roku skazani za zbrodnię przeciwko ludzkości. Na dożywotnie więzienie

został skazany Konstanty Michailovas, obywatel Łotwy, były funkcjonariusz OMON. Poza tym, skazani zaocznie zostali Andrzej Laktionov, Czesław Mlińkas i Aleksander Ryzovas. Tych obywateli Rosji nie uwięziono, ponieważ nie pozwalała na to konstytucja Federacji Rosyjskiej i kodeks karny, zgodnie z którymi obywatele Federacji, którzy popełnili przestępstwo w innym kraju, podlegają ochronie państwa.

W POBLIŻU:



WWW.VILNENSIS.LT



KOŚCIÓŁ I KLASZTOR ŚW. MICHAŁA ARCHANIOLA W SZUMSKU

GPS: 54°36'31"N 25°43'27"E

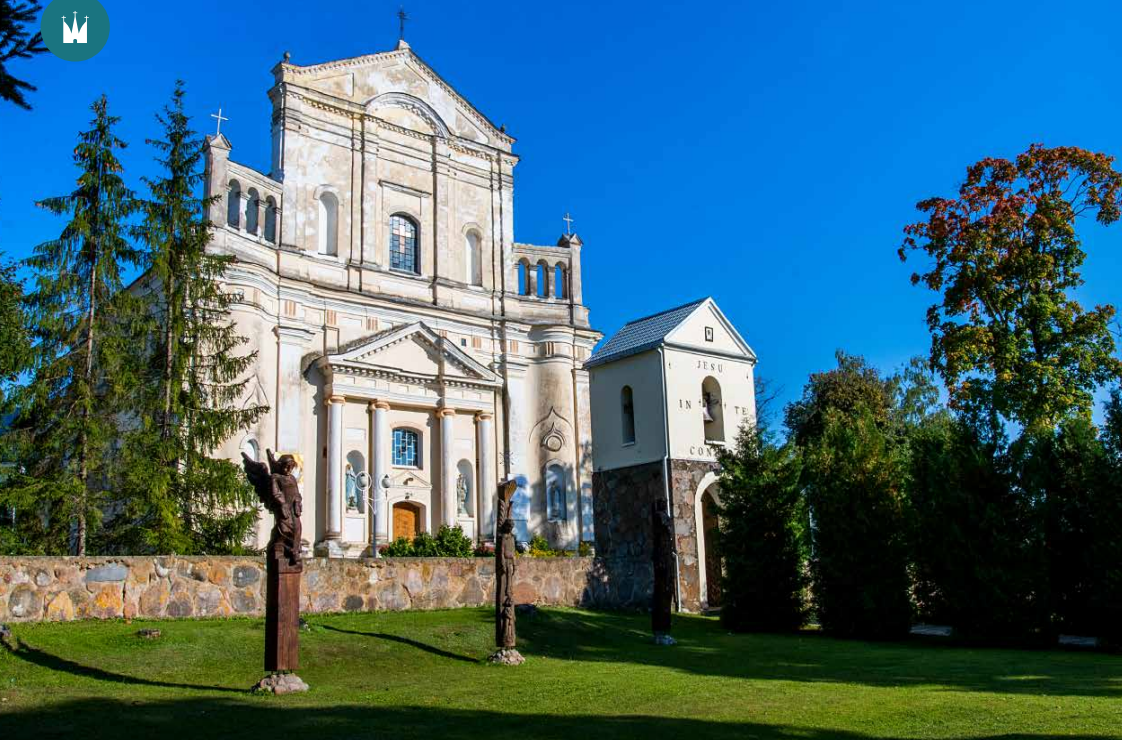
Adres: ul. Vilniaus 8, Szumsk, gmina Kalveliai, rejon wileński

OPIS

Okolo 32 km na wschód od Wilna leży niewielkie miasteczko, którego centrum zdoła późnobarokowy zespół architektoniczny. Na niewielkim wzgórzu, wśród bujnej zieleni, znajduje się kościół św. Michała Archanioła w Szumsku i zespół klasztoru Dominikanów, które dzisiaj otacza spokój sprzyjający kontemplacji i rozwojowi duchowemu. Droga na teren klasztoru wiedzie przez dzwonnice, która jest jednocześnie bramą. Biały, mурowany budynek kościoła św. Michała Archanioła zachwyca późnobarokowym i wczesnoklasycystycznym stylem. To masywny, symetryczny kościół bez wież z oryginalnie zachowanym zdobieniem głównej fasady oraz oknami łukowymi w głębokich niszach. Wystrój wnętrza posiada typowe cechy stylu Dominikanów: na ołtarzach znajdują się rzeźby ukrzyżowanego Chrystusa, ponieważ rozważanie mąk Jezusa wśród członków zakonu Dominikanów odgrywa bardzo ważną rolę. Ściany kościoła są dość obficie udekorowane freskami. Góruje malarstwo iluzjonistyczne, które było szczytowym wyrazem spektakularnej przestrzenności w malarstwie barokowym. Tą techniką namalowano trzy ołtarze znajdujące się w kaplicach oraz obrazy na ścianach bocznych. Główny ołtarz kościoła w Szumsku zdoła ekspresywny obraz z XVIII wieku zatytułowany „Św. Archanioł Michał”. Jest to obraz sztalugowy o dynamice barokowej, który przedstawia koniec zwycięskiej walki Archanioła z szatanem.

Pod koniec XVII wieku prace budowlane przy kościele zainicjowali właściciele dworu, Mikołaj i Helena Szumscy, którzy całościowo wspierali budowę drewnianego wówczas kościoła. Zaraz po przystąpieniu do prac nad kościołem, rodzina Szumskich zainicjowała powstanie klasztoru poprzez sprowadzenie mnichów z zakonu Dominikanów. Dzisiejszy mурowany kościół św. Michała Archanioła zaczęto budować okolo 100 lat później. Po 20 latach prac, dwukondygnacyjny budynek klasztoru z drewna na planie kwadratu został połączony z kościołem. W 1789 roku kościół poświęcono pod wezwaniem św. Michała Archanioła. Co ciekawe, bracia Dominikanie przy kościele prowadzili szkołę parafialną i szpital.

W historii kościoła i klasztoru nie uniknięto katastrof. Na początku XIX wieku francuskie wojska zdołowały zabytkowe budynki, szczególnie spustoszenie wyrządzając klasztornej bibliotece. Nieco później, za czasów agresywnej antykatolickiej polityki carskiej w Rosji, doprowadzono do zamknięcia klasztoru, kościół zamieniono na cerkiew, a wiernych pod przymusem zapisano jako prawosławnych. W tym czasie najbardziej ucierpiał wystrój wnętrza i detale wykończeniowe, np. rozbito barokowe woluty (elementy dekoracyjne) w górnej części głównej fasady. Co ważne, w tajemniczy sposób zaginęły zdobiony połączonymi i srebrnymi elementami obraz Najświętszej Maryi Panny.



Kościół Św. Michała Archanioła i klasztor Dominikanów w Szumsku powrócili do społeczności katolickiej dopiero w okresie I wojny światowej. Niestety, za czasów komuny, zabudowania przekazano tutejszemu państwowemu gospodarstwu rolnemu, co przyczyniło się do ich dewastacji – zniszczono wszystkie piece kaflowe, powybijano okna i powyrywano framugi...

DZWONNICA I KAPLICZKI

Jesu in te confido, czyli „Jezu ufam Tobie” – tak brzmi łacińskie zdanie uwiecznione w dzwonnicy. Właśnie te słowa witają każdego gościa w kościele Św. Michała Archanioła i zapraszają do skupienia. Dzwonnica, i jednocześnie brama wjazdowa, jest wkomponowana w mur otaczający zespół zabudowań. Znajduje się ona naprzeciw głównego wejścia do kościoła. W zespole kościelnym w Szumsku na gości czeka kapliczka słupowa z XIX wieku, która stoi na podwórku kościoła. Kapliczka posiada umieszczone tablice pamiątkowe rodziny Kamińskich i Felicji Sventickiene. Spacerując po starannie zadbanym terenie ogrodu klasztornego, można natknąć się na kapliczkę, którą zdobią majoliki Fatimy i Św. Antoniego (majolika to specjalny styl dekoracyjny ceramiki, który pochodzi z Majorki).

ZAKON DOMINIKANÓW

Dominikanie, zwani także Braćmi Kaznodziejami, to zakon założony na początku XIII wieku przez pochodzącego z Hiszpanii Dominika de Guzman'a. Słowo „*Dominicanis*” z łaciny oznacza „*Psy Pana*”, dlatego jednym z symboli zakonu został biały pies z czarnymi plamami, trzymający w pysku pochodnię, czyli symbol zdobywania i przekazywania wiedzy. Dominikanie wiodący kontemplacyjny styl życia zakładają szkoły i uniwersytety, na których wykładają. Ich głównym celem jest nauka oraz głoszenie ewangelii i słowa Bożego. Inne często używane symbole Dominikanów to: lilia, księga, różaniec, gwiazda i chleb. Co ciekawe, lilia w filozofii chrześcijańskiej jest kojarzona z czystością, nieskazitelnością, zmartwychwstaniem i Maryją Panną.

W OKOLICY:



WWW.VILNENSIS.LT



KOŚCIÓŁ I KAPLICA PW. ŚW. JERZEGO W BUJWIDZACH

GPS: 54°50'09"N 25°43'55"E

Adres: ul. Bażnyčios 1, wieś Buivydžiai, gmina Buivydžiai, rejon wileński

OPIS

Nieopodal granicy państwowej z Białorusią, wśród gęsto zalesionych terenów, przepływa rzeczka Bujwida, od której nazwę wzięła pobliska wieś. Dwie ozdoby wsi Bujwidze, która jest największą miejscowością w starostwie i centrum parafialnym, to kościół św. Jerzego i kaplica św. Floriana. Kościół zachwyca swoją architekturą w postaci białych ścian postawionych na planie ośmiokąta. Wzniosłości nadaje mu centralna kopuła i przedsionek z kolumnami oraz rzeźbami świętych. Przy kościele stoi wspaniała kaplica św. Floriana, wcześniej nazywana kaplicą św. Michała Archanioła. Swoją strukturą przypomina ona niewielką piramidę na planie kwadratu. Ten szczególny zespół dwóch pomników architektury został uznany za obiekty kultury o znaczeniu państwowym.

Marszałek Wilna, Mikołaj Radziszewski, pod koniec XVIII wieku wybudował okazały murowany zamek i przeniósł kaplicę, którą sto lat wcześniej zbudowali mnisi, a która była bardzo zniszczona. Wówczas także założono parafię św. Jerzego. Kaplica w kształcie ostro zakończony piramidy, na szczycie której znajduje się figurka anioła grającego na trąbce, stoi przy kościele św. Jerzego i została zbudowana, jako grobowiec rodzinny. W jej piwnicy chowano w trumnach zmarłych członków rodziny. Święty Jerzy, urodzony w chrześcijańskiej rodzinie w Kapadocji, za swoją wiarę został

umęczony w Palestynie. Według podań, pewnego razu uratował księżniczkę przed smokiem, co potwierdza sposób, w jaki przedstawiają go artyści – jako wojownika na koniu, który włócznią przebija smoka. Święty Jerzy został również ogłoszony drugim patronem Litwy (pierwszy, jak wiadomo, to św. Kazimierz). Poza tym, chroni on konie i inne zwierzęta od wszelkich chorób. 23 kwietnia to dzień św. Jerzego oraz symboliczny początek lata. Mówi się, że podczas swojego dnia święty otwiera i budzi Ziemię, tworząc orzeźwiająca rosę, której trawa potrzebuje do wzrostu. Tego dnia odradza się wykonywać prace polowe z końmi, bo dzień św. Jerzego to przecież także ich święto.

Dookoła wsi Bujwidze można zobaczyć miejsca o szczególnym znaczeniu archeologicznym. Przy lewym brzegu rzeki Wilii, na wzgórzu porośniętym lasem mieszanym, znajduje się wzgórze zamkowe Rewa, które było zamieszkiwane pod koniec I tysiąclecia. Z tego samego okresu pochodzi wzgórze zamkowe Poszulniskzi, na którym widać nasypy, fosy i plac. Warto też zobaczyć grobowce przypominające kurhany z III-IV w, które znajdują się w Pokalniskzach, Popunżach, Pilwiskach i Santoce, a także zwrócić do kaplicy św. Ignacego, która słynie z lipcowych odpustów.



KOŚCIÓŁ PW. ŚW. JERZEGO

Pod koniec XVII wieku Kanonicy Regularni od Pokuty z Michaliszek zbudowali drewnianą kaplicę. Z upływem lat zaczęła ona jednak niszczeć. Marszałek Wilna, Mikołaj Radziszewski, który ożenił się z córką tutejszego szlachcica, nie tylko wybudował sobie okazały pałac z cegły, ale też na miejscu starej kaplicy zaczął budować nowy drewniany kościół. Razem zbudowano kaplicę – grobowiec rodziny.

Kościół z XVIII wieku stosunkowo niedawno, bo w 1982 roku, uległ pożarowi. Mimo tego, bogobojna społeczność zebrała wystarczająco dużo środków, aby odbudować go, tym razem z cegły, wiernie odwzorowując jego wcześniejszą wersję. Położona na planie ośmiokąta budowla z kopułą i przedsionkiem zachwyca dzisiaj swoją architektoniczną lekkością. Kościół zdobią: obraz sztalugowy św. Jerzego, rzeźba św. Kazimierza i św. Stanisława z XIX wieku oraz inne prace sztuki sakralnej.

KAPLICA ŚW. FLORIANA

Na początku kaplica była pod wezwaniem św. Michała Archanioła, najpewniej za sprawą fundatora – Mikołaja Radziszewskiego. Dopiero później (ok. 1820 roku) poświęcono ją ku czci św. Floriana, ponieważ przechowywano w niej relikwie św. Floriana otrzymane od papieża Piusa VI. W kaplicy uhonorowana została Wanda Boniszewska – stygmatyczka i zakonnica Zgromadzenia Sióstr od Aniołów.

Św. Florian był żołnierzem rzymskim, który nawrócił się na chrześcijaństwo około 304 roku, za co poniósł śmierć męczeńską. Zdobył uznanie, gdy w cudowny sposób, jednym wiadrzem wody, ugasił płonący dom, dlatego też często przedstawia się go z wiadrzem wody w jednej ręce i uważa się go za patrona chroniącego od ognia i kataklizmów. Dniem św. Floriana jest 4 maja – oficjalne święto zawodowych i ochotniczych strażaków oraz ratowników.

W OKOLICY:



WWW.VILNENSIS.LT



KAPLICA PW. ŚW. IGNACEGO LOYOLI W PRYCIUNACH

GPS: 54°50'31"N 25°38'33"E

Adres: kolonia wsi Pričiūnai, gmina Buivydžiai, rejon wileński

OPIS

We wschodniej, pokrytej lasami, części rejonu wileńskiego, w pobliżu granicy z Białorusią, od 1837 roku stoi jasna, murowana kaplica pw. św. Ignacego. Słynie ona z odpustów swojego patrona, które odbywają się pod koniec lipca. Na odpust przybywają wierni nie tylko z parafii w Bujwidzach, lecz także z odległych zakątków Litwy. Czczony podczas odpustu św. Ignacy Loyola zarówno patron tej ziemi, jak i założyciel Towarzystwa Jezusowego, zakonu jezuitów. Kaplicę w Pryciunach zdobi dewiza tego katolickiego zakonu w języku łacińskim *Ad maiorem Dei gloriam*, co oznacza „Ku większej chwale Boga”. Nad wejściem do kaplicy umieszczono dwie płyty pamiątkowe, które przypominają dwa ważne fakty z historii. Na jednej z nich uhonorowany został fundator kaplicy, Antoni Lazarewicz, oraz rok wybudowania kaplicy – 1837. Na drugiej pamiątkowej tablicy uhonorowano natomiast Wandę Boniszewską, siostrę zakonną Zgromadzenia Sióstr od Aniołów, która mieszkała w Pryciunach prawie 20 lat i zyskała szacunek wśród parafian ze względu na nieustającą pracę apostołską, pomoc prześladowanym i swoje stygmaty.

Dzień św. Ignacego obchodzony jest 31 lipca, więc świąteczny odpust w kaplicy w Pryciunach odbywa się na przełomie lipca i sierpnia. To już tradycja, że podczas tutejszego odpustu święci się samochody wiernych. Odbywa się to zapewne dlatego, że ostatni tydzień lipca to święto św. Krzysztofa – patrona kierowców. Goście

twierdzą, że okolice wsi Pryciuny mają magiczną moc. Wielu z nich odczuwa wewnętrzną potrzebę stania się lepszymi i zbliżenia się do Boga.

W 1491 roku, w rodzinnym zamku w kraju Basków (północna Hiszpania), przyszedł na świat Ignacy Lopez de Loyola. Często określa się go mianem „świętego rycerza”, chociaż w swoim życiu wojował w sumie przez kilka miesięcy. Marzył o tułaczce wojennej i zwycięstwach, jednak podczas bitwy o Pampelunę został ciężko ranny kulej armatnią w kończy dolne, przez co do końca życia utykał. Podczas rekonwalescencji po pechowej bitwie św. Ignacy nawrócił się i otworzył na wiarę, a do końca życia poświęcił się działalności duszpasterskiej. Ostatecznie Ignacy Loyola zrozumiał, że chcąc, aby ludzie otworzyli się na wiarę i głosili wolę Boga, należy powołać do życia długoletnie i godne zaufania instytucje. W ten sposób św. Ignacy zaczął zakładać szkoły, w których też sam wykładał. To właśnie kolegium założone przez jezuitów w Wilnie w XVI wieku jako pierwsze uzyskało status uniwersytetu na Litwie. Na uwagę zasługują „Ćwiczenia duchowe”, nad którymi Ignacy Loyola pracował ponad 20 lat i które stały się podręcznikiem każdego jezuita. Loyola uwiecznił w nich swoją drogę poznania duchowego i zawarł mądrość zaczerpniętą od innych. Choć książka nie jest łatwą lekturą, autor ujawnia w niej najważniejszą



prawdę życiową – trzeba kochać i służyć Bogu „całym sercem, całą duszą i całą wolą”. Do dzisiaj przetrwała pokaźna korespondencja Ignacego Loyoli. Zebrano ją w 12 grubych tomów. Ignacy Loyola został ogłoszony świętym w 1622 roku. Jest on patronem i obrońcą zakonu jezuitów, żołnierzy, zakonników i wzrostu duchowego. Św. Ignacy Loyola został ogłoszony patronem wschodniego rejonu wileńskiego, który graniczy z Białorusią. Jego imieniem nazwano kościół Ordynariatu Polowego Wojska Litewskiego w Wilnie.

SIOSTRY WANDA BONISZEWSKA I HELENA MAJEWSKA

Corocznie parafia w Bujwidzach organizuje tydzień pamięci sióstr Wandy Boniszewskiej i Heleny Majewskiej. Tradycyjna pielgrzymka piesza „Śladami sióstr Wandy Boniszewskiej i Heleny Majewskiej”, która wiedzie z Bujwidz do kaplicy św. Ignacego w Pryciunach, trwa 4 godziny. Ceremonie odpustowe skupiają się na siostrze Boniszewskiej i Majewskiej, Zgromadzeniu Sióstr od Aniołów oraz ich pracy apostołską. Zgłębiane są nauki tego zakonu, aby napełnić się mocą ducha i miłosierdzia.

Siostra Wanda Boniszewska urodziła się w 1907 roku. Skromna i

delikatna, od urodzenia marzyła o życiu zakonnym. Mając 18 lat, Wanda wstąpiła do Zgromadzenia Sióstr od Aniołów w Wilnie. Po złożeniu ślubów wieczystych, przeprowadziła się do wsi Pryciuny, gdzie wykonywała działalność apostołską, a także pomagała ciemniejszej młodzieży, księżom i nauczycielom. W 1933 roku, w Wielki Czwartek, siostrze Wandzie pierwszy raz otworzyły się stygmaty. Według świadków, odczuwała ona stygmaty najczęściej w czwartki i piątki po południu, zwłaszcza w ciągu Wielkiego Tygodnia. Mówiono, że miewała także prorocтва. Helena Majewska dorastała w religijnej rodzinie i to właśnie w wierze odnalazła sens życia oraz podstawę istnienia człowieka. Przyłączyła się do Zgromadzenia Sióstr od Aniołów, złożyła śluby wieczyste i sprawowała działalność apostołską. Doznała jednak także różnych trudności – została zatrzymana i wywieziona na pięcioletnie zesłanie za pomoc księdzu jezuitcie. Podczas II wojny światowej siostra Helena Majewska przeżyła swoje najważniejsze doświadczenie życiowe – objawienie Jezusa. Wkrótce po tym, zwróciła się do błogosławionego Mikołaja Sopočki i oddała się głoszeniu słowa miłosierdzia Bożego. Razem współpracowali w założeniu Zgromadzenia Sióstr Jezusa Miłosiernego.

W OKOLICY:



WWW.VILNENSIS.LT



STARY CMENTARZ ŻYDOWSKI W NIEMENCZYNIE

GPS: 54°51'17"N 25°28'21"E

Adres: ul. Piliakalnio, Nemenčinė, gmina Nemenčinė, rejon wileński

OPIS

W miejscu, gdzie Niemenczynka wpływa do Wilii, około 20 km na północny wschód od Wilna, leży Niemenczyn. Miasteczko, które wzięło nazwę od rzeczki, wcześniej było nazywane Niemenczynem przez słowiańskie plemiona.

Znaleziska archeologiczne poświadczają, że te okolice były zamieszkałe już od I wieku n.e. Znaleziska odkryto u podnóża wzgórza zamkowego, które znajduje się niedaleko osiedla. W XIII wieku na wzgórzu zamkowym stał potężny zamek obronny króla Mendoga. Wiadomo, że mieszkańcy okolic Niemenczyna wiele razy ścierali się z władzą carską, a wielu mężczyzn zapłaciło najwyższą cenę.

Podczas II wojny światowej Niemenczyn był świadkiem bardzo bolesnych wydarzeń. W szczególnie okrutnym 1941 roku ucierpiało wielu lokalnych mieszkańców. Setki Litwinów, Polaków i innych nacji zostało zamordowanych lub zesłanych na Sybir. Największą ranę podczas wojny pozostawił Holocaust – prawie cała społeczność żydowska mieszkająca od dawna w Niemenczynie zginęła od strzałów nazistów i ich lokalnych pachołków. Spalono żydowską synagogę i szkołę.

W lesie niemenczyńskim postawiono pomnik ku czci żydowskich ofiar ludobójstwa. Na marmurowym pomniku widnieje napis w

języku litewskim i jidysz, który brzmi: „W tym miejscu 20 września 1941 r. hitlerowcy i ich poplecznicy zamordowali 403 Żydów”. Co roku pod pomnikiem odbywa się dzień pamięci ofiar, na który przybywają nie tylko miejscowi mieszkańcy, lecz także członkowie wspólnoty żydowskiej z dalszych stron – Izraela i innych krajów (zwłaszcza z USA i Wielkiej Brytanii).

Oprócz pomnika ofiar Holocaustu, w Niemenczynie jest jeszcze jedno miejsce związane z tragicznym losem Żydów – stary cmentarz żydowski. Dość liczna wspólnota żydowska w Niemenczynie i okolicach mieszkała tu już w XVII wieku. Pod koniec XIX wieku Żydzi stanowili około trzech czwartych mieszkańców wsi. O życiu wspólnoty w Niemenczynie świadczy stary cmentarz żydowski, który obecnie jest ważnym pomnikiem historii narodu żydowskiego. To jakby ślad, który pozostawiła wspólnota – część tożsamości kulturowej. Znajdują się tutaj nagrobki z różnych okresów historii, o różnych kształtach i wielkości, wykonane z różnorodnych materiałów. Na grobowcach widnieją napisy w języku hebrajskim. Choć stary cmentarz żydowski znajduje się na liście pomników kultury, obecnie większość nagrobków jest zniszczona, popękana lub wywrócona.



HOLOCAUST

Z języka greckiego *olos* znaczy „cały”, a *kaustros* – „wypalony”. W języku hebrajskim Holocaust jest określany jako *HaShoah* albo zagłada. Często używa się również terminu *Szoa*.

Ludobójstwo na terenie Litwy zaczęło się już w pierwszych miesiącach wojny. Do pomocy, zwłaszcza do łapanek żydów lub planowanych wysiedleń do obozów pracy, nazisci często wykorzystywali lokalną policję. Żydów najczęściej gromadzono w centrum na placach, gdzie konfiskowano im rzeczy osobiste. Mężczyzn rozdzielano od kobiet, dzieci i ludzi w podeszłym wieku. Masowe mordy na Żydach były najczęściej wykonywane w pobliskich lasach. Skazani na śmierć musieli sami wykopywać głębokie doły. Następnie padały strzały. Aby uniknąć buntów, mężczyzn zabijano na początku. Oddziały nazistowskiej SS i miejscowi poplecznicy po zakończonej egzekucji dzielili się łupami zebranymi od zamordowanych ofiar.

Masowa zagłada wspólnoty żydowskiej podczas II wojny światowej była prowadzona prawie we wszystkich państwach europejskich. Według szacunków, podczas wojny życie straciło około 6 milionów Żydów. Na Litwie liczba ofiar wyniosła 200 tysięcy. To znaczy, że wymordowano większą część wspólnoty żydowskiej na Litwie. Tysiące Żydów litewskich, mieszkających na

tych ziemiach od stuleci, pozostawiło wartościową spuściznę kulturalną. Odebrano życie wielu artystom, naukowcom i innym błyskotliwym osobowościom. 23 września to na Litwie coroczne święto ofiar ludobójstwa – odwiedza się wtedy miejsca masowych egzekucji oraz wspomina zmarłych, ich imiona i osiągnięcia.

W OKOLICY:



TIC.VRSA.LT



MUZEUM ETNOGRAFICZNE WILEŃSZCZYZNY W NIEMENCZYNIE

GPS: 54°50'48"N 25°27'54"E

Adres: ul. Švenčionių 14, Nemenčinė, rejon wileński

OPIS

Od wieków Wileńszczyznę pokojowo zamieszkują obok siebie ludzie różnych kultur, języków i wyznań. Tradycje, zwyczaje i rzemiosło narodowe Litwinów, Rosjan, Polaków, Białorusinów i ludzi innych nacji tworzą bogatą i kolorową spuściznę historyczno-kulturową tej ziemi.

Położona wśród lasów iglastych i jezior, jedna z najstarszych litewskich miejscowości – Niemenczyn – już od stuleci wyróżnia się swoją wielonarodowością. Goście mogą w niej zwiedzić Muzeum Etnograficzne Wileńszczyzny, którego idea ma na celu zachować i pokazać piękna piękno kulturowej zamieszkujących ją narodowości. W muzeum, które zostało otwarte w lutym 2000 roku, na ekspozycjach stałych i czasowych można zobaczyć różne przedmioty domowego użytku, przedmioty związane z tradycyjnymi rzemiosłami, a także dzieła sztuki ludowej, malarstwa, fotografii i starego rękodziela. W 2012 roku powstało tutaj stowarzyszenie fotografów muzeum etnograficznego Wileńszczyzny, które aktywnie zajmuje się organizowaniem wystaw i plenerów – warsztatów artystycznych w otoczeniu przyrody.

Muzeum Etnograficzne Wileńszczyzny prowadzi różnorodną działalność kulturową. Często odbywają się tu koncerty i konferencje, a także prowadzona jest działalność edukacyjna

dzieci oraz dorosłych. Oprócz wystaw prądawnej rzeźby w drewnie, wycinanek i innych rękodzieli, popularnością cieszą się też warsztaty ceramiczne i tkackie. Każdy chętny może ulepić coś z gliny lub utkać coś wyjątkowego na krośnie przędzalniczym z pomocą profesjonalnego mistrza.

Miasteczko Niemenczyn leży w otoczeniu bardzo malowniczego masywu leśnego. Nadleśnictwo Niemenczyn zwraca dużo uwagi na utrzymanie otoczenia. W celu zapewnienia wygody turystom, stworzono miejsca do odpoczynku i relaksu oraz place zabaw dla dzieci i odnowiono trasy rowerowe. W okolicach można znaleźć mnóstwo ciekawych pod względem krajobrazu obiektów. Na prawym brzegu Niemenczynki znajduje się wzgórze zamkowe datowane na I wiek n. e., trochę dalej – jaskinia Skaliszki, inaczej zwana „Płaczącą”, a nad rzeką Wilią wznosi się zawieszony most, który zaprasza śmiałków do sprawdzenia swojej odwagi.

Nie można zapomnieć i nie odwiedzić absolutnie unikalnego obiektu – żywego napisu „Žalgiris 600” z 7000 rosnących świerków, którego długość wynosi pół kilometra. Napis został stworzony w 2010 roku jako pamiątka 600. rocznicy bitwy pod Grunwaldem w puszczy Bezdany. Obecnie jest to największy na świecie napis stworzony z rosnących drzew!



EKSPOZYCJA MUZEALNA I DZIAŁALNOŚĆ

W Muzeum Etnograficznym, założonym przez samorząd rejonu wileńskiego prezentowanych jest około 1000 eksponatów, które zgromadzili lokalni mieszkańcy. Są to najczęściej przedmioty codziennego użytku, stroje, meble oraz narzędzia, które opowiadają o tradycjach narodowych takich narodowości, jak Litwini, Rosjanie, Polacy, Białorusini i nie tylko. Duże znaczenie przywiązuje się do krajoznawstwa i badań etnograficznych, w które zaangażowana jest lokalna społeczność. W specjalnie organizowanych ekspedycjach naukowych chętnie biorą udział przedstawiciele młodzieży z Litwy i Polski.

Muzeum Etnograficzne Wileńszczyzny posiada cztery oddziały na ziemi wileńskiej. W oddziale we wsi Sużany można obejrzeć pokazną wystawę etnograficzną. Niedaleko Podbrzezia, w Glińciszkach, w okazałym pałacu z XV wieku, we wsi Czekoniszki działa Ostoja Palm Wielkanocnych i Gospodarstwa Domowego. Ostatni z oddziałów to Muzeum Księdza Prałata Józefa Obrembskiego, w którym prezentowane są zasłużone osobistości kościoła i eksponowane są różne eksponaty świadczące o historii kościoła.

W muzeum nieustannie odbywają się imprezy o charakterze naukowo-poznawczym. Oprócz wystaw, koncertów i konferencji,

muzeum oferuje lokalnym mieszkańcom i gościom udział w zajęciach edukacyjnych. Podczas specjalnie zorganizowanych warsztatów ceramiki i tkactwa można zgłębić subtelności tych pradawnych rzemiosł. Kierownicy kursów stale szkolą się, biorąc udział w międzynarodowych seminariach rzemiosł tradycyjnych, które organizuje Muzeum Kultury Ludowej w Węgorzewie.

W OKOLICY:



TIC.VRSA.LT



CERKIEW PRAWOSŁAWNA PW. NARODZENIA PAŃSKIEGO W BUKISZKACH

GPS: 54°45'39"N 25°12'27"E

Adres: ul. Jaunimo 2a, wieś Bukiškis, gmina Avižieniai, rejon wileński

OPIS

Przy drodze do Mejszagoły, około 10 km na północny zachód od Wilna, leży wieś Bukiszki. W sąsiedztwie jeziora bez nazwy, na niewielkim wzgórzu porośłym lasem liściastym, znajduje się ozdoba wsi – cerkiew pw. Narodzenia Pańskiego (ros. „Чрам Рождества Христова”). Jeszcze do 1387 roku, gdy Litwa była już ochrzczona, wielu książąt litewskich miało swoje terytoria na ziemiach słowiańskich i było otwartych na prawosławie lub ortodoksyjny chrześcijaństwo, czyli jedną z trzech głównych gałęzi chrześcijaństwa. Przez długi czas dwór należał do rodziny Radziwiłłów. Później władza carska przekazała nadzór nad dworem w Bukiszkach generałowi Bożerianowi, który ufundował budowę cerkwi Narodzenia Pańskiego. Istnieją domysły, że w podziemiach cerkwi Narodzenia Pańskiego jest pochowana rodzina Bożerianowów. Cerkiew, która wcześniej nosiła tytuł Matki Bożej Nieustającej Pomocy, cechuje się stylem architektonicznym typowym dla świątyń wyznania prawosławnego, a sam budynek o jasnoźródłym odcieniu, choć niewielki, epatuje wzniosłością i majestatycznością. W stylu architektonicznym cerkwi Narodzenia Pańskiego można dostrzec cechy charakterystyczne dla historyzmu. Historyzm ma na celu między innymi odtworzenie stylów sztuki z przeszłości, uzasadniając je badaniami naukowymi w dziedzinie historii sztuki oraz uzupełniając o

nowsze technologie. W historyzmie przeważają masywne, wzniosłe i majestatyczne elementy. Świątynia na planie prostokąta posiada apsydę – półokrągłą część budynku, którą przykrywa półkopia. Oprócz centralnej kopuły, świątynię zdobią też cztery boczne wieże zakończone osmiokątnymi kopułami. Wszystkie kopuły są koloru niebieskiego. Warto dodać, że liczba kopuł w architekturze prawosławnej (ortodoksyjnej) posiada szczególne znaczenie. Pięć kopuł cerkwi Narodzenia Pańskiego symbolizuje Zbawcę i czterech ewangelistów – Mateusza, Marka, Jana i Łukasza. Jeśli cerkiew posiada jedną kopułę, oznacza to, że została wzniesiona ku czci Boga, trzy – ku czci Świętej Trójcy, a siedem – ku czci siedmiu sakramentów. Po I wojnie światowej Wileńszczyzna przypadła katolickiej Polsce. Miejscowa społeczność religijna zamierzała przejąć cerkiew i przeznaczyć ją na filię kaplicy parafialnej. Z języka łacińskiego filia oznacza „córkę”, a *filii* – „syna”. W słowniku kościelnym jest to oddział bez statusu parafii, a czasami nawet ołtarza. Sąd nie wyraził jednak zgody na przekazanie cerkwi katolikom, a swój sprzeciw wyrazili także prawosławni z Wilna. Budynek cerkwi bardzo ucierpiał podczas II wojny światowej. Dopiero niedawno, przed dziesięcioma laty, cerkiew Narodzenia Pańskiego została odbudowana i wyremontowana.



PRAWOSŁAWIE NA LITWIE

Według źródeł historycznych, wspólnota ortodoksyjna istnieje na Litwie już od XIII wieku, jednak z Kościołem prawosławnym Litwa miała styczność jeszcze przed przyjęciem chrztu. Pogańscy książęta na wschodzie władali ziemiami prawosławnych Słowian i często przyjmowali ich wiarę. Do połowy XV wieku ponad 50 ksiąząt na Litwie było wyznania prawosławnego.

Znanych jest sześciu świętych prawosławnych pochodzących z Litwy. Świętymi zostali ogłoszeni: Dowmunt z Nalszczan, który podczas chrztu obrał imię Tymoteusz, krewna Mendoga, Charytyna, zakonnik Elizeusz oraz męczennicy z Wilna – Antoni, Jan i Eustachy. Szczątki wszystkich trzech męczenników są przechowywane w Monasterze Ducha Świętego w Wilnie. Kościół prawosławny na Litwie podlega jurysdykcji Patriarchatu Moskwy i całej Rusi. Na Litwie jest zarejestrowanych 57 wspólnot prawosławnych, które gromadzą 125-140 tysięcy mieszkańców (około 4%). Prawosławne domy modlitwy stoją we wszystkich dużych miastach i w większości mniejszych. W Wilnie swoją siedzibę ma prawosławny biskup. Tam też znajduje się Sobór Przczystej Bogurodzicy oraz centrum duchowe prawosławnych na Litwie – Monaster Ducha Świętego.

PRAWOSŁAWNI (ORTODOKSYJNI)

Prawosławie, albo ortodoksyjne chrześcijaństwo, z języka greckiego oznacza „prawidłową wiarę”. To drugie na Litwie i całym świecie wyznanie (po katolicyzmie) z wyznań chrześcijańskich pod względem liczby wyznawców. Jest to odgałęzienie chrześcijaństwa, które zrodziło się w kulturze antycznej Grecji. Inaczej nazywa się je ortodoksyjnym Kościołem wschodnim albo greckimi. Rozłam chrześcijaństwa na Kościół zachodni i wschodni z powodu różnic w obrządku, liturgii i języku nastąpił w 1054 roku.

W OKOLICY:



WWW.BUKISKI-HRAM.LT



CENTRUM RZEMIOSŁA TRADYCYJNEGO NA DWORZE HOUWALTÓW W MEJSZAGOLE

GPS: 54°52'01"N 25°03'44"E

Adres: ul. Algirdo 4, Maišiagala, gmina Maišiagala, rejon wileński

OPIS

Centrum Rzemiosła Tradycyjnego, znajdujące się w byłym dworku Houwaltów w miasteczku Mejszagola, leży w odległości około 25 km na północny zachód od stolicy Wilna, przy drodze w kierunku Poniewież. Jest to główna atrakcja miasteczka, która gromadzi lokalną społeczność i oferuje ciekawą ofertę wszystkim gościom. Klasykistyczny dworek Houwaltów, stojący u stóp wzgórza zamkowego, jest obiektem chronionym. Uważa się go za zabytek o znaczeniu lokalnym.

Misją Centrum Rzemiosła Tradycyjnego jest zachowanie tradycji, zwyczajów i dawnego rzemiosła regionu wileńskiego. W celu kontynuować rzemiosło, prezentuje się je gościom centrum i organizuje specjalne zajęcia adresowane do dzieci i dorosłych. Osobom, które pragną bliżej poznać sztukę i kulturę ludową, poleca się spotkania z rzemieślnikami i działaczami kulturalnymi oraz kiermasze rzemiosła, podczas których można nabyć tradycyjne wyroby ręczne i przysmaki.

W dworku Houwaltów, oprócz Centrum Rzemiosła Tradycyjnego, znajduje się także Dom Kultury w Mejszagole, biblioteka miejska i sala koncertowa. Istnieje możliwość wynajmu nowoczesnej sali konferencyjnej oraz zakupu drobiazków w tutejszym sklepiku z pamiątkami.

STARODAWNE RZEMIOSŁA

W Centrum Rzemiosła Tradycyjnego gromadzą się mistrzowie sztuki ludowej, którym zapewniane są warunki do pracy, wystawiania swoich prac i nauczania rzemiosła. Centrum stworzyło zaplecze techniczne do wykonywania rzemiosła oraz przygotowało specjalne pomieszczenia warsztatowe. W planach jest nie tylko wsparcie lokalnych rzemieślników, lecz również nawiązanie współpracy z mistrzami z zagranicy. Centrum wspiera też osoby, które chciałyby uzyskać certyfikat rzemieślnika.

Artyści ludowi oraz znawcy lokalnego folkloru gościom centrum oferują różne zajęcia edukacyjne. Ponad dziesięciu specjalistów różnych rzemiosł pomaga dzieciom i dorosłym zapoznać się z praktycznym rzemiosłem i zgłębić jego subtelności. Rzeźbiarz w drewnie, mistrzyni wycinanek, wytwórczyni mydła, stolarz – wszyscy chętnie dzielą się swoją wiedzą praktyczną. Poza tym, chętnych zaprasza się do nauki lania świec, plecenia ze słomy, przedzenia wełny lub udziału w warsztatach ceramicznym. Każda zainteresowana osoba może poznać unikalną dla regionu wileńskiego sztukę zaplatania palm wielkanocnych, jak również dowiedzieć się o tradycyjnych potrawach świątecznych i zwyczajach lokalnych.



WSPÓLNOTA MEJSZAGOŁY

O Mejszagole pierwszy raz wspomina się w źródłach pisanych już w 1254 roku. Od XIV wieku jej teren należał do władców litewskich. Zamieszkiwał go wielki książę Olgierd. Po kilku wiekach Mejszagola przeszła w ręce szlacheckie.

Do wspólnoty Mejszagoly należy dzisiaj około 1800 mieszkańców, którzy aktywnie pielęgnują pradawne tradycje i kulturę. W celu zachowania i przekazania następnemu pokoleniu historyczno-kulturalnego spadku tego regionu wspólnymi staraniami społeczności w Mejszagole i samorządu rejonu wileńskiego otrzymano wsparcie w postaci funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, które zostały przeznaczone na renowację dworku Houwałtów i przystosowanie go do potrzeb społeczności.

Wyremontowany w 2016 roku klasycystyczny dworek Houwałtów jest centrum kulturalnym Mejszagoly, w którym nie brakuje zajęć i rozrywek. Mieszkańcy uczestniczą w nim w różnych imprezach i festiwalach. Grupy artystyczne w Mejszagole w końcu mają przestrzeń do prób i koncertów w chłodne, zimowe dni. Podczas świąt kalendarzowych zespoły wokalne i taneczne przedstawiają lokalne perełki folkloru. Co więcej, tradycyjnie co roku latem organizowane jest święto wzbogacające kulturę i tradycje miasta.

Wspólnota Mejszagoly z powodzeniem wdraża w życie różne projekty. Jednym z nich było założenie klubu gospodyń, w którym panie domu dzielą się doświadczeniami kulinarnymi, wydając książkę z przepisami w wersji papierowej i elektronicznej.



HISTORIA DWORU HOUWALTÓW

Źródła historyczne informują, że okolice Mejszagoty były zamieszkałe już w czasach wielkiego księcia Olgierda, w pierwszej połowie XIV wieku, około 100 lat wcześniej niż obecna stolica Litwy. Olgierd zmarł tutaj w 1377 r. Przez długi okres teren należał do władców tych ziem, później przeszedł w ręce magnatów litewskich, Sapiechów, a następnie w ręce Tyzenhauzów. Od końca XVIII wieku właścicielami była szlachecka rodzina Houwaltów, która zamieszkiwała dwór do wybuchu drugiej wojny światowej.

Hrabia Onufry Houwałt w 1806 roku zapoczątkował budowę dworku w stylu klasycystycznym. Autorem projektu był znany architekt, profesor Uniwersytetu Wileńskiego, Mikołaj Anioł Szulc. Niestety, po jego śmierci, projekt został zrealizowany tylko częściowo. Prace budowlane udało się zakończyć wnukowi Onufrego, Witoldowi Houwaltowi, dopiero pod koniec XIX wieku.

Przeznaczenie dworu Houwaltów po drugiej wojnie światowej cały czas zmieniało się. Podczas wojny schronili się w nim lokalni mieszkańcy, a później, po zmianie systemu, zamieszkali go dzierżawcy kolchozu, w który przekształcono majątek Houwaltów. Niedługo po tym, w dworze otwarto administrację kolchozu, a po

odzyskaniu przez Litwę niepodległości – szkołę średnią im. Wielkiego Księcia Litewskiego Olgierda.

Gdy szkołę przeniesiono w inne miejsce, dworek nabrał znaczenia społeczno-kulturowego – otwarto w nim bibliotekę miejską i zaczęła gromadzić się w nim społeczność oraz działacze społeczni. Dzisiaj ponad dwustuletni dwór Houwaltów jest miejscem pielęgnacji dziedzictwa kulturowego, artystycznego i narodowego.

W OKOLICY:



WWW.TRAKUKRASTAS.LT



M

MUZEUM KS. JÓZEFA OBREMSKIEGO I KOŚCIÓŁ PW. WNEBOWZIĘCIA NMP W MEJSZAGOLE

GPS: 54°52'09"N 25°03'57"E ; 54°52'07"N 25°03'55"E

Adresy: ul. Šv. Antano 5, Mejszagoła, rejon wileński; ul. Vilniaus 20, Maišiagala, gmina Maišiagala, rejon wileński

OPIS

W zamieszkiwanej od I wieku n.e. Mejszagołe można zapoznać się z historią kościoła katolickiego – zbudowano w niej jeden z pierwszych kościołów na Litwie. Już w I tysiącleciu n.e. w Mejszagołe mieszkali ludzie, o czym świadczą pięknie wykonane i odnowione dla turystów wzgórze zamkowe. W annałach pruskich wspomina się o zamku (zwanym zamkiem Bony), który jest znany z tego, że przez jakiś czas zamieszkiwał go Wielki książę litewski Olgierd. Mejszagoła słynie z dworu Houwaltów, w którym obecnie działa centrum rzemiosła tradycyjnego oraz plebanii z muzeum. Podczas obchodów 50. rocznicy odzyskania rejonu wileńskiego w 1989 roku został odsłonięty kamień pamiątkowy o wysokości 3 metrów. Mejszagoła, o czym nie wszyscy wiedzą, była pierwszym miasteczkiem rejonu wileńskiego, do którego 27 października 1939 roku wkroczyły jednostki wojska litewskiego rejonu wileńskiego. Rozpoczął się długo wyczekiwany proces odzyskiwania ziem wileńskich. Historię Mejszagoły wzbogacił przede wszystkim mieszkający tu prałat Józef Obrebski. Świętej pamięci duchowny spełniał posługę pasterską w parafii przy kościele pw. Wniebowzięcia NMP przez około pół wieku. W budynku parafialnym, który śp. ksiądz nazywał dworkiem, w 2013 roku urządzono muzeum prałata Józefa Obrebskiego, gdzie można zapoznać się z jego życiem oraz historiami innych osobistości kościoła katolickiego.

Na podwórku plebanii urządzono placyk, na którym w 2013 roku odsłonięto pomnik ku czci zasłużonego księdza. Autorem tej rzeźby, która została odlana z brązu w Polsce, jest Stefan Dousa. Na szczególną uwagę gości zasługuje kościół pw. Wniebowzięcia NMP. Został on ufundowany przez Władysława Jagiełłę w 1387 roku po chrzcie Wielkiego Księstwa Litewskiego. Dzisiaj jasny, murowany kościół zachęca do podziwiania architektury łączącej styl neorenesansowy i neogotycki, jak również przechowywanych w nim zabytkowych eksponatów i relikwii.

Wierni wspominają księdza Józefa Obrebskiego z wielkim szacunkiem. Duchowny urodził się w Polsce, ale ponad 50 lat ze swojej 80-letniej posługi kapłańskiej spędził w Mejszagołe. Został mu nadany tytuł honorowego obywatela rejonu wileńskiego oraz Złoty Krzyż Zasługi wobec Polski. Prałat Obrebski, nazywany patriarchą rejonu wileńskiego, był jednym z najstarszych księży kościoła katolickiego na Litwie i w Europie. Dożył sędziwego wieku – 105 lat! Ksiądz Obrebski całe życie z wielką serdecznością pomagał parafianom oraz innym duchownym. Dbał nie tylko o życie duchowe. Wcześniej także opiekował się księżmi ukrywającymi się przed bolszewikami lub powracającymi z Sybiru i pomagał ukrywać ludzi przed zesłaniem. Podczas okupacji niemieckiej uratował nawet kilka wsi od całkowitej zagłady!

AUTORKA TEKSTU

Rūta Paulionytė

TŁUMACZ TEKSTÓW

Piotr Wnęk

REDAKTOR TEKSTÓW

Milena Dawidziona

PODZIĘKOWANIA ZA POMOC W PRZYGOTOWANIU PUBLIKACJI

DLA FOTOGRAFÓW:

Lukas Jonaitis

Donatas Petkevičius

Žilvinas Petkus

Paulius Gvildžius

PUBLIKACJA BEZPŁATNA



www.exploretrakaivilnius.lt/pl

www.trakai-visit.lt/pl

www.tic.vrsa.lt

POBIERZ BEZPŁATNĄ
APLIKACJĘ

